MARIA
NI SANCTI BA
rolitani medici Clariſſi mi de lapide renum curioſum opuſculũ nuperrime in lucem æditũ.

EIVSDEM DE LAPI de veſicę per inciſionem extrahendo ſequitur aureus libellus.

ANNO. M. D. XXXV.

519 n ~~108~~ 344

Marcellus Palingenius Stellatus ad Lectorem.

POenio tu qſquis eges medicamine, & optas,
Veſicæ & renum calculus exiliat:
Ecce liber, liber ecce tibi, qui proderit: & te
Haud mora lætitiæ reſtituet ſolitæ.
Non opus eſt Delphos, Epidauria ve arua reqras,
Vt, quo torqueris, decutias lapidem.
Appulus hoc Marianus aget, qui condidit iſtum,
Quem ſpectas librum, conſulat vt miſeris.
Nēpe bonus, nēpe eſt haud paruo dignus honore,
Qui ſtudet, vt miſeris afferat auxilium.
Non ſolum nobis, aliis quoq; naſcimur: illum
Fama canet, multis commoda qui tribuet.
Ergo hic iure liber vitam, laudemq; meretur,
Cuius tanta palam cernitur vtilitas:
Quem prudens lector mercare & perlege, habebis
Ingentes paruo diuitias pretio.

Ad Lectorem.

Pagina quid ſapiat breuis hæc, ſi forte, requiris.
Verſibus en Geminis, lector amice, damus.
Veſicam, Reneſq; grauis cui calculus intra eſt.
Ne pereat, noſtri ſentiet artis opem:

EXCELLENTISSIMO ARTIVM & medicine doctori domino Siluio Laurentio a portu Caballenſi Marianus ſanctus barolitanus medicus.

S. P. D.

Cum mihi contigiſſet Silui cariſſime, omniúq; diſciplinarum refertiſſime ab epidauro Rhaguſio nunc dicto Maria transfretãdo, montes aſcẽdendo, flumina tranando, Peruſiam ſeditionum grauidam comigrare, ibiq; non nullos meorum precipuorum amicorum conueniſſem, in quorum numero vnus artium & medicine doctor excellẽs magiſter Fabius francolinus, & alter excellens medicus Nicolaus Antonius panarellus monopolitanus, & alius magiſter Paulus de raſtellis ariminenſis extitere, qui me maxime rogare cęperunt, cum noſtrum lectitaſſent libellum aureum de lapide a veſica per inciſionem extrahendo intitulatum, ne ſibi mancus eſſe videretur, vt, quando mihi vacauerit, etiam de lapide renum, eorumq; curationes pertractare liceret, innui, quando ſatis honeſta videbatur eorum petitio multisq; etiam profectura, inſcripſi tamen ad eorum præces, prout doctrina, & experientia me dictauere. Quoniam ſatis compertum habeo, doctrinam ſine experientia mẽdatium eſſe, & experiẽtiam ſine doctrina fallatiam. Indeq; fieri mendaces, qui ſine experientia doctrinam profitentur, & fallaces, qui ſine doctrina experiuntur. Inſcriptum non nulli legere, & cum legiſſent, animo pro

mulgandum ſore conceperant, ne poſteritas hoc munere priuaretur, cunq; obſtare precibus eorum decreto non potui, exiſtimaui ſore corrigendū, & emēdandū. Et quia tu mihi es tanq̄ oraculū apollineū, duxi ad te trāſmittendū eſſe, vt, vbi foret opus aſteriſco feriendo, vel obeliſco percutiendo, feriatur, & percutiatur. Nam ſi tua trutina libratum ſtatarii homines legent, deſinent fortaſſe maledicere, niſi innata fuerit illis maledicendi pertinatia. Quā obrem te oro, atq; obteſtor mi doctiſſime Silui, ne uelis hoc amicitiæ munus aſpernere tibi referendas ab aliis gratias ingentes pariturum uale, meq;, ut ſoles dilige, Venetiis decimo ſexto Klendas Iunii. M. D. XXXIIII.

SILVIVS LAVRENTIVS A PORtu Caballenſis clariſſimo Mariano ſuo barolitano fælicitatem. D.

REmitto ad te tuum de lapide Renum, atq; Veſicæ Mariane priſcorum medicorum decus doctum libellum, quem nupertime non tam cognoſcendi ad me, q̃ emendandi cauſa tranſmiſiſti, quem profecto ita, te iubente, quoad vires noſtrę effunderentur, diligenter, accurateq;, & ſine vlla reprehenſione, ſine vllo aſteriſco, ſine vlla nota percurrimus, & eo quidem libentius hoc ſumus aggreſſi, cum facillime coniecturam fieri liceat, te hominem eſſe in hiſce tuis ſecretariis ſcriptis variũ, doctum, multifarium, Tãta enim in eo eſt ſuccoſa rerum cognitio, quantum in nullo apud noſtros noſtri temporis eſſe aperte & conſtantiſſime contenderim, & ſane haud obſcure credimus. Quod hæc tua quiſquis attente legerit, niſi homo omnino ſit nauſeoſus, ſuperciliosſus, aut mẽte corruptus, plane perſpiciet Marianum meum nõ minus ſcite, q̃ graphice de vtroq; lapide aureum ſcripſiſſe merito libellum. Qui ſicut verbo dicitur, ita re ipſa aureus conſpicitur. Nec iniuria ſi Fabius ille francolinus, & Nicolaus Antonius monopolitanus, ac etiã Paulus Ariminenſis viri quidem in rep. litteraria non poſtremæ notæ publicæ vtilitati conſulentes non putarunt opus in abſtruſo habendũ, immo te efflictim maturo iuditio, & latiſſima predicatione ſunt hortati, vt hanc tandem tuam omnifariam, &

irreprehenſibilem lucubrationem in excuſſoris officinam traderes, ego quoq; , quod ad me attinet, ita tua admiror, & laudo monumenta litteraria, vt ea non modo æterna tui nominis fore confidam, verum ſtudioſis, & candidis lectoribus mirum in modum continuo profutura. Exeat ergo tandem cum noſtris etiam inuitamentis & fęlici ſidere in lucem precioſus libellus. Nec turbæ metuas Mariane litteratiſſime ſubire rhoncos, vale, & tuum Syluium, vt ſoles, ama. ſeptimo idus Iulii a natali, Chriſtiano. M. D. XXXIIII.

MAGNANIMO AC ILLVSTRI COmiti Guidoni Rangono domino ſuo digniſſimo Marianus ſanctus barolitanus artiũ & medicinę doctor fęlicitatẽ exoptat.

QVantum pericli ſit Illuſtris, ac magnanime Comes noſtra hac tempeſtate aliorum ſe quemq̃ iuditiis exponere, non erit difficile cognitu, ſi mores hominum contemplaremur qui fucata magis ſimulatione, q̃ libera viuendi conſuetudine funguntur. Obidq; a ſcribendi genere penitus diffideram, ne in maledicorum linguas incidiſſem. Quę vbiq; locorum non modo pullulant, ſed etiam maledicendi prurigine ſcaturiunt, quodq; omnibus innoteſcit. Verum enimuero cum me abſtinere non valeam, quando plures me amici precibus coegiſſent, vt libellum de lapide renum compilarem, noſtroq; aureo libello de lapide veſicæ adiungendum, ac etiam tua illa ampliſſima, atq; antiqua heroica propago, cui multum debeo, ad id me capeſcendum adhortaretur ſua claritate, iuſtitia, fortitudine, & liberalitate, animum adſcribendum inducens ſpopondi ſedulo me pro viribus eſſe facturum. Cum mecum ipſe exiſtimaueram, honorabilius fore amicorum precibus optemperare, q̃ inuidorum, atq; hypocritarum ſuſurrationibus tergiuerſari. Cum nemo adeo (meo quidem iuditio) in vita circunſpectus ſit, qui ab iſtorum liuoribus non inficiatur. Ego autem mecum reſipiſcens ſatis laudatum eſſe illum exiſtimaui, qui

veſtri ſplendoris vmbra tegeretur. hac igitur ſpe animatus ad componendum libellum animum impuli, amicisq; tradidi, traditum promulgãdum deſtinauere. Ego vero, qui non ſum paſſus, vt ſine patrocinio in vrbe Venetiis vagaretur vndiq; male dicis referta, exiſtimaui ſatis corroboratum in me dium proſilire, ſi tua benignitate decoratus ab illu ſtri veſtræ proſapiæ ſplendore armaretur. quando cum verboſis: & maledicis non armis, ſed affabili tate, & benignitate ab eo erit dimicandum, quibus iratos, atq; maledicos deuincire ſoles. Namq; natu ra ad id te genuerat, vt mortalibus fores exemplũ dotibus animi, & corporis viribus. Nam qui veſtrã belligerandi rationẽ armis emulari voluerit, regẽ, aut imperatorẽ eſſe oporteret, in quibus tantum ex cellit tua Illuſtris magnanimitas conſilio, & animi fortitudine, quantum ſol Radians inter planetas erraticos ſplendere videatur. Quamobrem ſub hac vmbra in vulgus prodire volui, nec propterea me audacẽ exiſtimari velim, quãdo humanitas tua, atq; affabilitas ad id patrandũ me coegerat, ſi hunc par uulũ inter veſtros famulos adſcribendum eſſe adiu dicaui tuę ampliſſimæ dignitati dedicatum. Licet indignus tanto ſplendore paruulus iſte videatur, nõ propterea aſpernẽdus eſt. Cũ regii mores ſemp fuere parua nõ ſpernere. Quã rogo, atq; obſecro, ne tali munere dedigneť. Cum vbiq; locoꝝ, ac gentiũ ſuus appellari geſtiã. Cũ ea, qua pollẽt, virtute oẽs cupiũt ſeſe dño ſuo gratificari. Ego autẽ cũ maxi mo tenear vinclo ſeruitutis, & aliam nõ habeã viã,

qua poſſim meam ſeruitutem oſtendere, volui, & volo iſtum libellum tuę ampliſſime dignitati eſſe dedicatum, ut dantis animum cognoſcat, quem ſi ęquo animo, & benigna fronte ſuſceperit (ut ſpero) ad maiora me capeſcēda adhortabitur: illuſtri dignitati veſtrę opt emperaturum, quam deus omnium rerū opifex conſeruet, & meliori ſidere fecundet, ſui mariani ſancti deuoti non obliuiſcentem, vale, diuq; felix viue.

LIBELLVS DE LAPIDE RENVM Mariani ſancti barolitani artium & medicinę doctoris excellentiſſimi fęliciter incipit.

OMnes homines, qui rerum omnium eſſentiã, complexionemq́ indagare voluerint, ſumma ope niti deceret, vt compoſitionem eorundem ſolerti indagine inquirerent, inquiſitamq́ diuiderẽt ad elementa vſq́. Eoq́ modo fierent notę complexiones, quæ inſurgunt in ea, quæ vel elementaria, vel artificioſa compagine corporalis machina conſtrueretur. Quandoquidem cuiuſlibet compoſiti ad ſua elementa enodandi duplicem complexionẽ eſſe comperimus, quarum vna dicta eſt complexio prima in ſimplicibus prouenięns a mixtione elemẽtorum inter ſe refractorum ſecundum gradum refractionum, quem deus omnium creator provnius cuiuſq́ ſpeciei conſtitutione prefixerat. Altera vero complexio ſecunda, quæ & propria dicitur, prouenięns ex partium mixtione, per quam vnum ab altero differt propriam ſpeciei differentiã ſuſcipiens, cum igitur noſtra inſtitutio ſit de lapidis generatione cum noſtris ratiocinari, foret neceſſarium de totius corporis humani plaſmatione ſermonẽ exquiſitum contexere, vt cuiuſlibet membri humani, & prę ſertim renum complexionem indagaremus, ſed quia philoſophicam perſonam magis, q̃ medicam indueremur, ad eam igitur partem deueniendum eſſe cenſuimus. Quæ tantum ad medicum

pertinere videatur pro huius curatione affectionis corporis humani, ſupponendo complexionem humani corporis huius, vel talis ſua natiuitate, methodo tali conſtitutam pro conſeruanda, nutriendaq; ſanitate, quæ, ſi infra, vel vltra ſuæ terminationis gradum vagaretur, affectiones malas corporis generaret quemadmodum alterata renum complexio generat aliquando arenulas, aliquando lapidem, de quibus erit noſtra ad preſens ſermocinatio. Verumtamen, quid ſint arenulæ, prius erit a nobis diffiniendum, deinceps quid lapis, vt intelligatur, de quo ſit noſtra inſtitutio. Quandoquidem, non quid alii dixerunt, aggregabo, vt grande aliquid feciſſe videar, ſed quid operatus ſum, & operor, breuiter deſcribam. Nec ideo reprehenſione dignus ero, cum tot ſint ſimplicia, & compoſita, non tantum ab Auicenna, ſed etiam a doctiſſimo Galeno pro huius moleſtiſſimæ egritudinis remedio numerata, cur mihi tam pauca ſcribere libuerit. Non aliam ob cauſam id feci, niſi pertеſus infirmorum pericula, & remediorum confuſionem ad inuicem contrariorum, volui longam eorumdem ſeriem cum paucorum probatorum vtilitate compenſare pro renalis lapidis eductione. Vnde ſic anothomia renum relicta, quando in ipſis inciſionem fugimus propter pericula, & ſequa accidentia, quæ in operatione ſolent accidere, exordiamur a renularum tantum generatione, quæ ſunt materia non ſolum renalis lapidis, ſed etiam veſicalis, vt infra dicetur.

SVnt eni arenulę corpora q̃dá arida parua, quę ab hęrẽdo, uel arẽdo dictę ſũt, ex caliditate ſuꝑflua renũ, & flegmatis aduſtione ĩ humano corpore genita ĩ renibus, uel in viis renũ, quę emulgẽtes dicuntur, ortũ habentes a vena chili, quarũ quęlibet ad renum concauitatem protenditur a parte ſuperiori, a parte uero inferiori veſicã verſus oriũtur duo pori vritides dicti, qui ad veſicam terminantur. Quem admodum dicetur in anothomia veſicę, ubi inciſione opus erit. Dictę autem arenulę a ſimilitudine, quam cũ maritimis arenulis habent. Nulla eſſet enim uero nominum egritudinis diuerſitas, niſi vno ſeptem modorum appellaretur, quos primi inuentores egritudinibus nominãdis impoſuere, ſcilicet a mẽbro, ab accidente, a cauſis, a ſimilitudine, a curatore, ab eo, qui talem primum paſſus ſit ęgritudinem, a ſui ſubſtãtia, & eſſentia. ut refert Aui: in ſen ſecunda primi libri doctrina prima capite octauo, accipiens quidem a ſuo doctiſſimo preceptore galeno in ſecundo terapenticę, vbi omnia facundiſſime recitat, tanq̃ docens, non autem vt aggregans, ut Aui: fecit. Et quoniã nihil, quod preter naturam eſt, in corpore humano fit abſq; cauſa, ut galenus primo terapenticę aſſerit, iccirco earum cauſas inquiramus, quę, & quot ſint. Quarum eſſe dicimus materiam, & efficientem, ut placuit etiam Auicennę in tertio libro ſen. xviii. Capite de lapide renum dicenti. Lapidis generationem non compleri, niſi ex materia patiente, & virtute agente. Materia vero bipartita eſt in pro-

pinquã ſc3, & remotam. Propinqua autẽ earũ pa-
tiens eſt humiditas viſcoſa flegmatis, aut ſaniei aut
ſanguinis aggregati in apoſtemate. Verũ tamẽ ab
hoc raro fit, ut eidẽ Auicennę placuit, accipiẽti for
taſſe a galeno in. xiiii. terapenticę dicenti. Ad eun-
dẽ modũ & calculi generantur in renibus, aſſo ſci
licet in his graſſo, glutinoſoq; ſucco. Remota vero
propinquam conſeruans ſunt cibi, & potus fleg-
matis generatiui, circa quorum emendationem
maxime erit inuigilandum, quandoquidẽ, quic-
quid erit cauſa cauſę, erit etiam cauſa cauſati, ma-
ximeq; ſi complexio epatis ad hoc ẽt iuuerit. Nõ
enim tantum opinamur eſſe credendum, ut con-
trariũ generare non poſſe arbitremur: utq; Aui: in
capite de qualitate generatiõis humoris dicit. Ne
q; oportet, ut ſit credulitas, quod oĩs cõplexio ſibi
generat ſimile, & non ſui contrariũ per accidens,
licet non ſit per eſſentiam, complexioni enim mul
totiens accidit, ut contrarium generet, frigida nã-
q; complexio, & ſicca, plerunq; generat humidita
tem extraneam, non propter conuenientiam, ſed
propter digeſtiuę debilitatem. ideoq; aſtu cauen-
dum erit ab iis, qui cauſa huius humiditatis groſſe
uiſcoſę flegmatis eſſe poterint, quales ſunt cibi la-
ctarii, recenſq; caſeus, & carnes groſſe, & preſertim
magni corporis, quales dicimus eſſe bouinas vacci
nas, bubalinas, hircinas, caprinas, porcinas, nec nõ
aues paluſtres, & ſilueſtrium animalium ſuccos
groſſos, quales fiunt ex ceruis, non nulla ue alia a-
nimalia, quæ humano eſui ſeſe pabulis non ex na

tura, ſed ex hominum. ſurcoſitate exhibuere. Accedunt etiam & piſces omnes preſertim. ſquamis carentes, quorum ſucci multas egritudinum ſpecies fouent. Quod animaduertentes veteris legis fautores, in quorum tutela populus duræ ceruicis extiterat, ne talium eſu corrumperetur, ſub titulo penæ omnipotentis dei indignationis tulerunt eſſe omnimodo a talibus abſtinendum. Subſequuntur non nulla olera, quorum ſuccus eſt ſanguinem, vel ingroſſare, vel adurere, qualia ſunt cepe, alia porri, eruca, ſinapis, lactuca, & atriplex, & piperata omnia, & cætera id genus, cauſæ humorum adurendorum. Quid dicam de pane nedum crudo, verumetiam & azimo? de paſtillis? de farinacea ptiſena? de fructibus acetoſis difficilis digeſtionis & mali chimi? & de malis immaturis? & de nauſeatiua replectione? cauſis quidem malorum, crudorum ve humorum generandorũ? nedum in pueris, ſed etiam in iuuenibus, & ſenibus, quidnam de aquis turbidis, & groſſis? quid de vino nigro, & groſſo? preſertim debili exiſtente digeſtione propter debilitatem virtutis digeſtiuę, & propter multitudinem eius, quod ſumitur, & deſtruit virtutem, & propter malitiam ordinis, & exercitii ſuper replectione. Quid enim de mutata, & prandẽdi & cenandi conſuetudine dicam? Quando conſuetudo ſit in nobis altera natura? Cum maximũ periculum, & nocumentum imineat illis, qui prandere, & cenare in die aſſueti ſint, & non prandent. Non enim natura repentinas, atq; inſtantaneas ſub

ſtinet alterationes, quod facile eſt comprehendi vt hypo. refert in ſecundo regiminis acutorum, Mala namq; dieta cibi, & potus, quæ ſecundum ſimile fit, ſecurior eſt in omni tempore tueri ſanitatem, q̃ ea, quæ melior eſt, ſi in ea mutatio ſubito fiat. Deficerent nempe, ſi a ſolito vſu in alium ſubito traducerentur, vt placet Hypo. in eodem libro dicenti. Qui ſemel, vel bis in die ſumere cibum conſueuere, ſi a ſolito vſu in alium ſubito mutentur, nocumentum eis generat, & defectionem, quibus autem non eſt conſuetudo prandere, & prandent, mox deficiunt, & grauantur, corpora eorum ac torpent, atq; molleſcunt ſi cenant, poſt eructuant acidum. Alii autem ſunt, qui naturæ molliciem patiuntur, propterea q̊ ſtomachus eorum contra curſum ſuæ naturæ grauatur, cui videlicet exhinanitio fuerit aſſueta, non autem bis impleri, & bis digerere poſſunt in die. Similiter autem, & qui bis in die comedere conſueuere, ſi prandium dimiſerint, corpora eorum in ſe deficiunt, atq; ab omni opere exeunt, precordia dolent, adeo vt eorum viſcera ſibi ſuſpenſa videantur, vrina colerica, viridiſq; coloris, ſtercus incenſum. Quidam autem oris amaritudinem, oculos obductos, tempora formicantia, frigidos ſentiunt articulos. Quæ accidentia, ſiquidem etiam ſanis contingunt ex mutatione dietæ diei mediæ, in contrarium quam ſolebant, iuſtum eſt apud me, vt ne quicquam in egritudine ſubiungatur, aut ſubtrahatur, multaq; alia, vt diximus

in commento de caluarię curatione, ī capitulo de ordinanda dieta, ad quod reccurrere poteritis, ſi eo indigueritis. Indeq; patet quam ſit erronea phiſicorū, & pręſertim Matthei curti preceptio aſſuetam & prandendi, & cenandi conſuetudinem immuttare. Quę quidem omnia ſunt quandoq; materia, ſanies vlcerum in renibus aut aliis, & pręſertim ſi retentor materiei in renibus, exiſtens eſſet debilitas virtutis expulſiuę, propter complexionem, aut apoſtema calidum, & heriſipillam, & ulcera in renibus, aut conſtrictio, & retinentur in eis ſuperfluitates reſidentes omnis aquoſitatis, quę prouenit ad eos, & quicquid eſſe poterit flegmaticorum humorum cauſa generandorum ſicut legumina fere omnia.

VIrtus nēpe agēs eſt caliditas egreſſa ab ęqualitate, qua propter renū tēperamentū diſproportionatur ab ea. quę eſt ſecundum naturam, cōſiſtentia. Quandoquidem ſit oſtenſum a galeno in primo terapenticę. Vnam quāq; rerum talē eſſe, qualis eſt propter calidi, frigidi, humidi, & ſicci tēperamētum. Verum enim uero caliditatē ab ęqualitate egredi duobus quidem modis contingere poterit, primo enim ſi aliquis gradus caliditatis vltra renum caliditalis temperamentum adderetur, ab ęqualitate egredi diceretur caliditas renalis propter vehementiam caliditatis ſibi addite. Iſteue caliditatis exceſſus aut eſt ſeparabilis, aut in ſeparabilis, ſi autem inſeparabilis fuerit, illud erit a principiis intraneis naturalibus ſibi coeuis, qui curatio-

nem

nem minime incipit. Si vero ſeparabilis, dicetur caliditas accidentalis aut propter intemperatú aeris calorem, aut propter laborem, aut propter aceptionem calefacientis, aut propter oppilationem ſuper ſiditatum agregatarum, aut propter frigus cōſtringens per antiperiſtaſim dictam per contra operantiam, aut apoſtemata oppilantia frigida, & dura, aut propter comitatē membrorū propinquorū, ſicut inteſtinorū, & aliorū, aut propter renum cōplexionem, ex qua in eis accidat oppilatio, & denique omne inordinatú exercitiū, preſertim quando cum eo inordinata fames tolleratur. Secúdo modo fit per ſubtractionē gradus caliditatis, & hoc quidem dupliciter contingere videtur. Aut enim ex ſe ſcilicet a propriis principiis naturalibus intrinſecis obtunditur caliditas. Aut frigiditas maiorem ſuper caliditatē habuerit proportionē, vnde apparebit caliditatem diminui, non ꝙ diminuatur, ſed quia ſuū contrariū ei dominetur per qualitatē, quā ex membrorū propinquorū comitate nanciſcitur. Sicque erūt duæ virtutes agētes, caliditas, & frigiditas. Si enim frigiditas in congelando nō ageret, & caliditas in exiccando ocioſa eſſet, per temperamentū nempe qualitatis caliditas ſuperabundans dicetur agere, a quo etiā & complexio calida nominabitur, quæ ſi ſola vagaretur, compoſiti molem exureret. Eodēque modo frigiditas ſuper temperamentū qualitatum abundans aget, & cōplexio frigida perhibebit, nō ꝙ in tali cōplexione extincta ſit omnino caliditas, ſed quod a minori proportiōe inequalitatis ipſius

appellatio non fiet. Nullum eſſet corpus flegmaticum viuens, ſi remiſſa caliditas in contraoperando vitalem ſpiritum non foueret frigiditate vigorem viuidum ſuffocante. Nec eſſet corpus calidum viuens, ni frigiditas cõtraoperaretur caliditatis actio nibus refrigerandam animam ſuffocantibus. quan do inter ſe contrarie ſunt, & quidquid de vno dici tur & de reliquo dici neceſſum eſt. Si enim caliditas eſſet datrix formarum, & frigiditas etiam. Non enim caliditas eſt datrix formarum vt quidam ſen tiunt ſed virtus informatrix calido frigefacto & fri gido calefacto tamq̃ ſuis inſtrumentis potioribus vtens iis effigiandam formam celare aſſueſcit. Pre terea non eſſent duæ qualitates actiuæ ſi vnius effectus ab alterius effectu non reprimeretur. Verũ tamen non vno, & eodem modo, & ſecundum pre ſuppoſitam materiam vnum congelaret, & alterum deſiccaret. Nam caliditas indurãdo congregat ho mogenea ipſorum ęterrogeneum ſegregando vel exiccando. Frigiditas autem nõ tantum homoge nea, ſed etiam æterogenea congregat, non exiccan do & diuidendo, ſed congelando, quod quidem mihi aſtipulari videtur Ariſtoteles in ſecundo ge nerationis, & corruptionis dicens. Calidum enim id eſt quod congregat cognata. Nam diſgregare, quod quidem ignem facere autumant, eſt congre gare cognata, accidit alienigena excipere. Frigidũ vero id eſt, quod coniungit, & congregat ſimiliter & cognata, & alienigena, &c. Hæc fortaſſe aliqui bus aſſurda, & rationis expertia videbuntur, niſi ter

minos calidum, & frigidum bene ruminauerint, maximeq; ſi inſueti fuerint talia audire, vtiq; recitat Ariſtoteles in fine ſecundi methaphiſices dicens. Contingunt autem auditiones ſecundum cõſuetudinem omnibus. Nam vt conſueuimus, ita dignamur dici, & quæ preterea non ſimilia videntur, ſed preter conſuetudinem, minus nota, & magis extranea. Nam conſuetum notius, &c. Si enim hæc abſurda dicunt ſenſibus apparentia, abſurdiora etiam eſſe confitebuntur. Siquis diceret imaginatiuam vno & eodem tempore, vel inſtanti, & eodem membro contraria ſimul & ſemel imaginari, in acta vero poni non poſſe, non ratione agentis, ſed ratione inſtrumenti, cuius operatio ad vnum oppoſitorum, vel contrariorum inclinatur. Apparet enim ex virtute motiua duos eſſe contrarios motus ipſius manus, ſi vnus digitus eleuaretur, alter vero deprimeretur, vno, & eodem momento, factos. Vnde ſequitur animam moueri motibus contrariis ſenſibus alligatam. Indeq; fiunt impoſſibilia nedum medico, ſed etiam philoſopho, quæ naturæ ſunt poſſibilia, cum non poſſint imaginari per quæ media impoſſibilia nobis viſa operetur natura, quæ nobis inſenſibilia fiunt. Quando modis, & terminis id exprimendi careamus ſenſibus alligati, ideoq; frigiditas lapidis crementum operatur congelando Caliditas vero in renibus, humiditate flegmatis conſumpta, generat exiccando arenulas aliquando albas, non nunquam

citrinas,& interdum rubeas, ſubrubeaſq; ad nigredinem tendentes. Inſurgunt quippe colores iſti ex varietate graduum caliditatis, non autem a loco, vel materia, vt nonnulli dixerunt. Quod quidem minime latet archimiſtas, qui die, noctuq; inuigilant ignem ipſum temperare, adeoq; operæ incumbunt, vt magis ſeſe transformari ſentiunt, q̄ illud elixir punctuale, per quod forma introducitur ſuppoſitæ materię, nanciſcantur, ſeq; ſuamq; fortunam incuſantes, ſi paululum vigiles a ſomno corriperentur, preſertim cum videant ſe in fine operis eſſe deceptos, idq; non ignorantię, ſed ignis actioni attribuere aut quia lentus fuit & non bene decoxit, ideo non fuit bene coloratus, vel quia parum magis fortificatus croceum, vel rubeum elixir colorauit, vel quia fortis ignis arſum, & ſubnigrum potius, q̄ temperatum reddidit, ſicq; nunq̄ excuſatione vacant, qua non tantum alios auaritię inhiantes veluti guloſos, qui, anteq̄ ſol, & natura delectabiles fructus ſuo tempore producant, auide inhiant, ſed etiam ſeipſos operam, & oleum perdentes decipiunt, dimittamus igitur ventoſos homines, & ad noſtrum propoſitum accedamus.

CVm ergo humiditas flegmatis a calore conſumpta fuerit, remanet illa terrea materia tali affecta qualitate, vt regreſſum ad humiditatem amplius habere nō valeat, quæ ſi caſu aliquo ab humiditate viſcoſa conglobata fuerit, lapis in renibus aglutinaretur. Quando res arida & ſicca nunq̄ in vnum compageretur, niſi cum humiditate aſſotia-

retur. Late quidem patere exiſtimo, ſi terram frigidam & ſiccam, cum aqua frigida & humida, vel cum vino calido, & humido temperatam inſpiceremus non a calido vel frigido, ſed ab humido in globum aceruatim diceremus. Quæ quidem arenulæ, ſi in veſicam ab emulgentibus, & renibus per poros vrinales laberentur, in maiorem lapidem glomerarentur. Vnde notum eſt areoulas in renibus generari, & in veſica in magnum lapidem cumulari ab ipſa frigiditate agente viſcoſitate ipſa cooperante. Cum propriũ ſit calidi a ſiccitate corroborati, & frigidi humiditati aſſotiati congelare. Ea enim, quæ a caliditate & ſiccitate congregantur a frigido & humido diſſoluuntur. Et quæ a frigiditate, & humiditate erunt concreta, a caliditate, & ſiccitate liqueſcent. Ex quo ſequitur, vno medicamine lapidem poſſe educi, ſolui vero non poſſe, cum qualitates contrarias in ſe retinere non valeat, licet ex ſimplicibus contrariis vnum conficiatur, tamen cum miſcentur, & componuntur ita, vt vniantur, & adueniat eis comixtio, aduenit complexio ſecunda compoſito medicamini, per quam operatur in egritudinem, vt Auicennę placet, ergo diligens ſit medicus, qui lithyaſim curare voluerit, vt omni ſolertia inquirat, lapis ne a caliditate, an a frigiditate indureſcat? Satis quidem hoc manifeſtabitur, ſi ſolerti indagine corporis habitudinem, & eiuſdem vrinam inſpexerit. Nam ſi patiens erit bonæ habitudinis, & in colore debito coloratus, & vrina eius erit colorata aliquo colore, qui a

ſanguine, & ſpeciebus colere, cum quibus ſtat vita
humana, coloratur, & ſedimen eius non multum
in matula deſcēderit & arenulæ rubeæ, vel croceæ
apparuerint, libere ratiocinari poteris, lapidem in
tali a calido, & ſicco in renibus generari. Sin autē
contraria ſigna habitudinis extiterint, & vrinæ ſi-
gna ſuper frigiditatem atteſtantia, & ſedimen erit
groſſum, & viſcoſum, vel mucoſum, non dubites
pronoſticari a frigido, & humido lapidem ipſum
in veſica augeri. Hinc operepretium eſt videre ple-
roſq; homines, qui falſo medici nomine funguntur,
quam plurimos, quorum credulitatis me maxi
me tedet, ſeuorum accidentium irritamenti corpo
ris affligendi, promiſſione quadam frangendi la-
pidem in veſica cum iis, quæ ingluttiuntur, ad ache
ronta miſerrime credulos tranſmittere, nulla con-
gelati lapidis cōſideratione habita. Sunt autem hi,
qui non rationibus, & experientiis, quæ nempe ſi-
dem inuentis faciunt, ſed auiditate nummorum ad
id per patrandum excitantur eiuſdem generis hu-
mani pernicioſiſſimi. Atqui lapidem renalem faci
le patiuntur, ſunt pingues tum propter viſcoſi nu-
trimenti ſuperfluitatem, tum etiam propter mea-
tuum conſtrictionem a partium inhærentia cauſa-
tam: eoſq; ſubſequuntur tenues, & macri, propter
caliditatis exceſſum a nimia ſiccitate contenti. Hi
autem magis lithyaſi mente, & corpore in veſica,
quam in renibus cruciantur, quamuis vrinam groſ
ſiorem, & plurimam mingant a naturæ ſiccitate.
Ex his igitur colligimus lapidem eſſe arenularum

glomerationem in corpus durum conuerſam vel a caliditate ab ęqualitate egreſſa cum humiditate cōcoctam, vel a frigiditate cum humiditate viſcoſa compactam. Qui quidem duplex eſt, alter renalis, alter vero veſicalis, denominationem ſuſcipientes a loco, vbi plurimum generantur. Quamuis etiam in aliis corporis particulis generetur, verum inter ſe non parum differunt. Eſt enim renalis lenior parumper, & minor, propter loci conſtrictionem, & magis ad rubedinem declinat, propter caliditatis fixionem. Veſicalis autem eſt durior, & maior, propter loci capacitatem, declinis magis ad nigredinem, præſertim ſi caliditas non erit eque ſufficiens humiditatem ipſam exiccare, vt patet in lignis humidis ab igne vrendis & etiam ad citrinitatem luteum colorem dictam, propter maiorem humidi exiccationem a calido factam, & ad albedinem, propter frigidi coagulationem. & ſecundum gradum adustionis aut mollior, vel durior compagetur. Non eſt hic modo locus diſcuſſionis, eſſet ne morbus, an morbi cauſa lapis in renibus, vel in veſica, cum ad ipſius curationem intendamus Sæpe enim curatores morbi & cauſe morbi onus ſuſcipiunt, vt ad priſtinam ſanitatem dignos miſeratione ægrotus reducamus. Huic etiam conſiderationi annectetur, eſſet ne hæreditarius? Cum plærique omnes conueniant dicere, omnia orta ſua atteſtari principia, nec dicam quid in quatripartito ptholomeus referat, quando mathematice demonſtret, plerunq; filiū patris fortunam fore ſecuturum, qua propter hæc

omnia poſtponentes, ne noſtræ longæ ſermocina
tionis faſtiditos tederet, ad ipſius curationem acce
damus.

VErum prius non nulla ſigna, quæ ipſius gene
rationem in renibus, ac eiuſdem fixionem ſi
gnificant, enumeremus, adhoc vt ſit factu facile vel
præſeruare, vel affectionem ipſam emendare. Tunc
enim præſeruatione a renum lapide opus eſt, ſi que
rulans in regione dextra, vel ſiniſtra renum pruritú
optuſum ſenſerit, & manu diſtinguere (ſi forſan
palpitauerit) neſcierit vbi nam illa ſiat iecticatio,
quæ in pruritu ſentitur. Quæ ſunt quidem ſigna la
pidis renalis generandi. Hæc eadem ſubſequitur
lumború grauitas eorum, qui cum geniculati fue
rint, in ſe erigendo dolorem paruum ſentiunt. Fi
xus dolor cum punctura partium locum occupans,
& in iunctura lumborum grauitas, preſertim in oſſe
alchatim, generatum lapidem in renibus manifeſte
arguunt. Eoq; maxime ſi crurium, ac etiam pedum
nedú digitorum formicãs dormitatio ab aliis ſtupor
dicta præceſſerit. At ſi frequẽter quâlis lamẽtationi
bus patientẽ lamẽtari ſenſeris, & aliquá eundẽ vome
re, ꝓp ſtomachi, & diafragmatis colligãtiá videns,
maximeq; ſi eidem ilia dolerent, eundem pati re
nalem lapidẽ iure ariolari potueris. Et eo maxime
ſi arenulę in matulam cum lotio defluxerint, per
quas diſtinguitur a colica, in qua non ſolent arenu
læ apparere. Reſtat etiam unum animaduerſione
dignú, q affectio iſta paroxiſmalis dicitur, vt Aui.
placuit, & a paroxiſmo ad paroxiſmum interme-

diat aliquando menſis unus, interdam quatuor, nõ nunquam integer annus, ſecundum ꝙ tardius, aut celerius lapis ipſe conglobetur. Quiquidem inſurgit tali aliquando celeritate, ut mori patiens pre dolore, qui a generatione lapidis ſtatim in aliquo meatu vrinę accidit, ſubito videbatur. Quemadmodum mihi olim Rhaguſii arenulis lapillis, podagris chiragris, & artericis doloribus, non dico gallicis referri contigit, ut quaſi mori videbar, adeo preſto fuit, vt vix tempus dederat meum puluerem ſumendi preſidio, atq; ſubſidio cuius liberatus fui, qui tantę operationis eſt, ut ſi non una die, ſaltem in tribus diebus a langore patiens cum lapidis extractione liberabitur. Quem peculiarem habet excellens, ac ſtrenuiſſimus capitaneus dominus Antonius rincon cubicularius, & chriſtianiſſimi regis conſiliarius de germola & petra lata dominus, cui plurimum debeo tum propter ſingularem ipſius virtutem, & animi conſtantiam, quibus alios precellere videtur. Sed hec miſſa faciam, quãdo cui plurimum debeam, tacere mehercle fatuus eſſet, quam de eo pauca dicere, obidq; ad lapidis renalis curationem accedamus.

CVra enim omnis renalis lapidis duplici diuiditur conſideratione preſeruatiua ſcilicet, & curatiua. Preſeruabimus equidem a renulanum generatione cauiandum, ſi ſex rerum non naturaliũ regimen precedenti contrarium eidem ordinabimus non ſolum in quantitate, ſed etiam in qualitate, preſertim virtute digeſtiua ſtomachi debilẽ

exiſtente. Quando quidem ſupra cauſam eſſe diximus cibos, quorum ſuccus habet humiditatem viſcoſam, & groſſam generare. Quo facto, ad conſiderationis deueniendum erit, ut id euacuetur. Quod in vijs renum exiſtens cauſa eſſe poſſit lapidis generandi, idq; maxime euitabimus, ſi hūc ſyrupum utendum receptabimus illi, cuius arenularum generatio fuerit a caliditate, quo ego vtor, et vſus ſum cum maxima infirmorum vtilitate, cuius recepta talis eſt. Rec. ſy. endiuie, acetoſi, nenufarini añ. ℥ .i. aquarum feniculi, endiuię añ. ℥ .i. & ſ. miſce, & capiat, quem nos collegimus a galeno in eo, qui de cura lapidis inſcribitur, libro, dicenti. Et ſiquidem virum quando inuenitur in acuitate cōplexionis exquiſitus ſtudium in infrigidando, ſumat hūc ſyrupum ſiue medicinas in aqua, quam narraui, & vtatur ſyrupo de endiuia, & ſy. acetoſo, & ſy. nenufarino, &c. partes renum inungendo vnguento roſaceo, vel infrigidante galeni, vt caliditas renalis reſtinguatur. Quando omne agens in contrarium ſuum agendo repatitur, uel in ſe remittendo, vel ſuam operationem, quam nos effectum dicimus, tardius inducendo. Si uero a frigiditate cognouerit eorum eſſe generationem, exhibeat tyriacę magnę ℨ.i. ſy. de corticibus citri ℥ .ſ. aquę calefactę ℥ .ii. & ſ. uel duas in modū ſy. calefacti quem ego a galeno didici in eodē loco dicenti. Quādo ergo vehemens ſit frigus aeris, & figitur hyems, accipiat de tiriaca magna omnibus decem diebus ℨ.ſ. cum tanto aquę calefactę. Quantum capias or ſe-

mel, permixto ei de ſyrupo de corticibus citri. Et
quando poſſibile eſt ut utatur cibario facto ex ole
re utili, fiat ei cibarium olerum decoctum factum
cũ carne hedi, uel leporis. Quod ſumat in pricipio
ſuę comeſtionis, hoc regimẽ ſufficit ad auferẽdas
cauſas huiuſmodi accidentis, pręſertim ſi aliquid
materiei in renibus, uel in viis medijs reſidendæ
reductiuũ propinabimus. Quale dicimus caſſię no-
uiter extractę per ſetam. ℥. vi. benedictę ʒ. duo aqua
rum feniculi plantaginis añ. ℥ iii. aſparagorum. ℥
ſ. & fiat potus. Quem patiens capiat in media
nocte aliquantulum impranſus, & ſuperdormiat.
Quandoquidẽ grauado illius, cuius pręſentia cauſã
morbi generat, ſit nõ tantũ cauſę, ſed quicqd inde
oriũdũ, ſit curatio. Curationẽ modo dicimus ma-
terialis cauſę lapidis, & efficiẽtis prohibitionẽ in eo,
quod poſſibile eſt ſuccis motiuis, & alterationibus alte
rari. Multi quidẽ primo poſſibiles, & facile facilis
ſunt, quę poſtmodũ impoſſibilis, & curatu difficilia
exiſtũt. Ideoq; notũ eſt illud tã frequẽter dictũ. Prĩ
cipijs obſta, ſero medicina paratur, cum mala per
longas conualuere moras. At quam facile proui-
deretur, ſi principijs lepre, confirmandę, & cancri,
& podagre inhiberemus qualitates membrorum
accidentales, & nutrientium ſuccoſitates contra-
rias in ducendo, non propterea totius machinæ cõ
plexio naturalis mutaretur, quamuis accidentali-
ter mutata dicatur. Neque eo imaginaũ qualitates
membrorum ſimilium partium, & organorum,
quæ ex elementorũ mixtione in plaſmatione ſolus

gunt. Ex quibus dicta eſt animati corporis complexio propria calida uel frigida, aut humida, uel ſicca, poſſe permutari machina non deſtructa. Accidentaliter mutata & non eſſentialiter apparent. Vtinam hoc eſſet medicis conceſſum. Nam indiuiduū hominem perpetuaremus quando mors naturalis nil aliud ſit meo quidem iudicio, q̄ propriè ſimilium partium, & organorum qualitates corrupte. Ex quibus tam artificioſa, & admiranda humana moles animę rationalis organica deſtruiretur. Satis quidem hucuſq; euagati ſumus, redeundū igitur eſt ad id, quod erat nobis inſtitutio.

CVrabimus nempe renalis lapidis affectum, ſi dolorem mitigando lapidem medicamine quodam a renibus foras excutiemus, qui aliquando tantum dolorem ſubito excitat, ut patiens neſcianis quadam animalius frequenter queritat quo modo ſanguinolenta manu ipſum extrahere poſſit. Quando ſe tantum ſentiat cruciari doloribus, quo a partium diuiſione, quam lapis foras euntem cauſat queſtis lamentationibus, atq; aliis, e corde ſuſpiriis animam quaſi a corpore euellentibus multiplicatur. Quando hi non ſolum tanq̄ accidentia, ſed veluti crudeliſſimus inimicus proſternende uirtuti atrociter imminent, vt q; recitat Gale. Canonē Alguazir albulezor afferens in eodem dicens. Accidentia, a quibus conuenientius eſt cauere, & a quorum tractatione cautela eſt adhibenda, ſunt dolores propter timorem qui eſt ī eis. Debilior namq; eorum proſternit virtutem, & ſol-

uit inter hominem,& inter ſuas ſalutes.Et ipſi qui dem non ſunt,ſicut accidentia,in quorum curatio ne interuenit latitudo.Et ego iã multotiens eo p̃ſente dixi,q̃ hoc accidens eſt ſicut inimicus.&c. Quibus prſeſto ſuccurrendũ eſt, quando mora plurimorum cauſa malorum exiſtit, idq; facile curabitur,ſi ſuccenturiatus medicaminibus aderis, virtute quorum id totũ,quod p̃ter naturam in particula eſt,euacuetur, idq; maxime ſi glutinoſum,aut craſſũ,uel infixũ affectionẽ fecerit doloroſã,mollificãdo &liquefiẽdo,atq; leniter euellẽdo,ne quod nauiter exicatũ fuerit, in lapidoſam duritiem conuertatur. Vti & doctiſſimus Gale.in decimo quarto terapentice aſſerit dicens.Siquidem humor, vnde vitium eiuſmodi naſcitur, aut glutinoſus eſt, aut craſſus,aut vtriuſq; rationis particeps, curandi uero eius cõmunis indicatio eſt,vt quod p̃ter naturam in particula eſt,totum vacuetur. Modus vacuationis eius proprius eſt.Nam detergere id, vbi cõtumacites inheret, oportebit, quod ſiquis iis, quæ vehementer trahunt digeruntq; medicamentis vacuare tentet,nec iis, quę humectent,& excalfaciũt, molliat,ac liquet huic paucis primis diebus egregie proceſſiſſe curatio videbitur, Cęterum quod de affectu reſtabit,id inſanabile erit, ſiquidẽ toto, quod in eo tenuium partium erat, digeſto. Quod reliquum eſt,veluti lapidoſa concretio linquetur. Ne igitur curator in curatione ceſpitet, ab enematis ordinatione incipientes,deinde ad reliqua ordinanda dolorem mitigantia ſubſequemur,cu-

ius talis eſt deſcriptio. ℞. milii. ℥. vi. aquæ pluuia-
lis libræ. iiii. bulliant ſimul uſq; ad aquæ dimidii
conſumptionem, deinde coletur, de qua capias tã-
tum, quantum ſit pro cliſtere ſufficiens, cui addãtur
olei anetini camomillini, butiri an. ℥. ii. ſalis parum.
& fiat cliſtere. Quod mirabile eſt nõ tantum in do
loribus renum, ſed etiam in doloribus iliacis, & co
licis. Si autem non habueris milium, quando vbi
q; locorũ non inueniatur hoc ſequens recepiato.
℞. decoctionis foliorũ maluarum, caulũ ſiue
braſſicarum parietariæ libræ. i. olei communis, camo-
millini, anetini an. ℥. i. & ſ. butiri ℥. ii. ſalis parũ. &
fiat enema, quod ſubſequetur cataplaſma tepidum
dolenti loco prius butiro calido inuncto ſuper im
ponendum, cuius talis eſt ordinatio. ℞. folio-
rum caulium praſſi, maluarum decoctorum in iu-
re capitis caſtrati M. iii. radicum altheæ in eodẽ iu-
re decoctæ, & cribellatæ. libræ. i. mucillaginis ſemi-
nis lini, fenugreci an. libri ſ. olei anetini, camomilli-
ni, liliorum alborum an. ℥. iii. butiri ℥. vi. mellis
communis. ℥. vi. piſtatis piſtandis ſimul omnia
miſceantur, & poſtea diluantur cum decoctio-
ne, in qua decocta fuerunt folia herbarum, &
radices, & ad ignem bulliant addendo tantum
farinæ frumenti, & ordei, quantum valeat ip-
ſum in formam paſtæ reducere, quo tepido vten-
dum eſt, & quouſq; caliditatem actualem retine-
bit, permanere in loco debet, cumq; infrigidatum
patiens idem ſenſerit, permutandum erit non ſe-
mel, non bis, ſed totiens, quotiens opus fuerit, vt

dolores obtundantur. Nam eo ordine ſeruato, pri uſq; opinatus fueris, dolores mitigabis. Verum tamen quia ſunt non nulla ſimplicia, quæ non ſta in promptu ſunt, ut confici cataplaſma poſſit, hoc deinceps emplaſtrum ordinato. Recipe micæ panis i lacte, uel in quouis iure decoctæ, & poſt ne libre. ii. butiri. ʒ. iii. olei anetini, roſati, camomillini, an. ʒ. ii. croci puluerizati. Sirop. ii. uel ʒ. i. mellis communis. ℥. iiii. omnia ſimul in caciola bulliant, & ſi tibi liquidum apparuerit, adde farinæ frumenti quantum valeat ipſum aliquantulum informare, ut formam emplaſtri ſuſcipiat, deinde addentur vitelli ſex ouorum, quæ bene baculo agitando incorporentur. Et fiat emplaſtrum applicandum modo, & ordine quo ſupra dictum eſt de cataplaſmate. Nā indubitate vno duorum dolores mitigabuntur. Ab iis igitur abſolutus, ſi in dolore non preceſſerunt uentoſarum appoſitiones patienti propinabis ʒ vini benedictæ diſſolutæ cū calidi vini albi clari boni odoriferi. ʒ. iiii. quo aſſumpto, precipies infirmum pānis bene amictum quieſcere, ut ſudare poſſit. Quoniam liberabitur a doloribus ſonaſſe cauſatis a flegmate retento, uel ſanie compacta. Si uero proceſſerunt arenulæ, & etiam cū dolore in Vrina apparuerint, hunc puluerem propinabis. Quo omnes, qui fere mori pre dolore videbantur, liberati fuere. Nā extraducit lapidē a renibus nullū nocumētū inferens, quē pregnātibus abortū pre dolore facere volentibus exibui, & in dei nomine liberatę fuere, Eumq; pro ſecreto huculq; ſeruaui, nūc autem pla

cet mihi pro hominum vtilitate eundem manifeſtare, Quem admodum faciemus in noſtro comẽto totius medicinę chirurgię, de qua Aui. locutus ſit, vbi nouum modum medendi vulnera, quamuis periculoſa docebimus ſola aqua dulci clara vina fore curanda nonnullis etiam i terſ ctis uerbis, quando medicina omnis in uerbis, & in herbis, & in lapidibus conſiſtat, ubi demonſtrabimus id canonicę fieri quod hucuſq; non ſolum occultum, ſed etiam obſtruſum fuit quando ſic me facere amici rogauere, prę ſertim egregii, ac excellentiſſimi artium & medecinę doctores magiſter Fabius francolinus. Et Nicolaus Antonius panarellus monopolitanus Et ille experientiis maximis ſuffultus in medicina chirurgica magiſter paulus de raſtellis ariminenſis, viri quidem omnium virtutum eruditiſſimi. Et propterea iſtis gratias agite, quęſo vos omnes qui noſtris vſuri eritis lucubratiōibus. Ipſi enim me cum animi gratia peruſiā biliosam migrauerim, impulerunt, ut tractatum iſtum adderem aureo tractatui de lapidis extractione a veſica per inciſionem facienda, ſeruabis ergo hunc ordinem, qui puluerem tam precioſum conficere uoluens. Reci. ſeminis petroſelini, radicis eiuſdẽ ab anima mundatæ aña ℥ iiii. floris cardi, quem ſtellatum appello a ſpinis ſtellatis ℥. viii quæ tantum ſeparata in fumo lento deſiccentur, donec eadem videas triturandа poſſe triturationem ſuſcipere, deinde ab igne auferas, & vna queq; ſeparatim trita. Quibus trituratis, vnus fiat puluis, de quo capias

pias ſcro. i 5. uel ſcro. ii. ſecundum ꝙ magis robu ſtior erit cui propinandum puluerem præbis. Et cum vino albo bono vel iure pulli gallinacei eundem propina pacienti calculum tam in renibus, q̄ in veſica,& dolores iliorum,quos noſtri fianchum appellant,& ſanabitur ſi tribus diebus ieiuno bibatur,ſeruato ordine predicto,& competenti dieta iuxta naturam,& infirmi cõſuetudinis exigentiã. Et ſi caſu aliquo doloribus ſedatis infirmus mingere nõ poterit,quod eſſet fortaſſe ob calculi opturationem vel propter nimiam flegmatis viſcoſi ſuperabundantiam ſi vero a flegmate cauſaretur ipſa lotii retentio, hoc in foramine virgę per ſiringam iniicito.Recipe olei ſiſamini. ℥ i. aque ℥. xv. zinziberis ʒ. iiii. tribuli ʒ. x. tere medicinas groſſe,& proiice in vaſe cum aqua,& oleo ſiſamino,& decoquatur,donec conſumatur aqua, & remaneat oleũ diſtillandum in foramine virgæ, de iſto vero alio bibat Reci. olei ſiſamini,& lactis vaccini dulcis,& ſucci tribuli humidi omnium an̄a.libr. x. penidiorum alborum.libr.v.zinziberis libr. ii. 5. terantur penidii,& cribellentur,& proiiciantur omnia in vaſe figuli,&accendatur ſub eo ignis lenis,donec cõſumantur aqua,tribuli,& lac,& remaneat oleũ ſolum,& bibatur de eo omni die. ℥. v. & adminiſtratur etiam incliſtere ſi vero fuerit ob calculi opturationem,quoniam figetur in lotii meatu lapis, qui a renibus decidit,noſtrum electuarium,vel puluerem eiuſdem electuarii ſecundum ꝙ tibi magis tenere placuerit ordinatum,dabis. Cuius talis eſt

recepta. Rĕcipe ſtercoris murium, columborũ, porcellionum, ſunt autem porcelliones vermes terreſtres in cellariis inuenti, dicti ad porcelli ſimilitudinem, qui cum tangantur ſeſe in ſphericam pilã contrahunt, vt facile dices eſſe materialem pater noſter, aña ℥ i. mellis deſpumati. libr. i ſ. & fiat electuarium, cuius doſis ſit. ℥. ſ. cum brodio, vel vino vt infirmi neceſſitas magis popoſcerit. Si vero te magis delectabit in morſellis puluerem hũc tenere, utq; ego facio, capias tantumdem zaccari finis, quantum eſt mellis pondus, & facias electuariũ in morſellis, de quo. ℥. ſ. cum iure gallinaceo, uel vino dabis, & faciet eum mingere, ſi continuabis ipſius exhibitionem tribus diebus, q̃uis etiam in prima die vtilitatem maximam percipiet, quoniã lapidem renalem effarinabit. Sin autem tibi commodius viſum fuerit puluerem preparatum magis tenere, eumq; dare volueris, ſit eius doſis ſcro. ii. cum iure vel vino, vt tibi oportunius magis viſum erit vel exhibeas ſeminis tribuli humidi. ʒ. i. cum iure galline, nam frãget lapidẽ & mingere faciet. Idem faciet ſemen anteræ ſi cum vino albo ſcro. ſ. propinetur nec etiã priuantur tali munere mandibulę lucci i piſcis qui lupus dicitur ſi in cinerẽ redigerẽtur & in vino albo biberentur. Hoc idẽ faciunt mãdibulę hericii terreſtris. Sed multotiens ſolent ſtrãguriam pati, qui tali vexantur ęgritudine, & pro cuius emendatione dabis pulueris porcellionum abſolutoꝝ ſcro. i. cum vino bono albo, hoc idẽ multum valet hictericis. Illud idem faciet aqua cæpæ.

albæ diſtillatæ. Sicq́ operando compos voti fiet pro arenularum, & lapidis affectione curanda. Illud idem ſeruandum ducimus pro veſicalis lapidis preſeruatione,quod de renali lapide dictú eſt, quã do eius materia ſit arenularũ cum humore viſcoſo aglomeratio. Aliquando ex membrorũ vicinorũ caliditate deſiccata,vel eorundẽ frigiditate conglu tinata, Cuius ſigna demonſtratiua ſunt retẽtio vri næ in mingendo,frequẽsq́ mingendi deſiderium cum maximo pectinis dolore,& aliquando in voluntarium lotii ſtillicidium,& non nunq̃ poſt mi ctum incenſiuus ardor.Et in capite virgæ adeſt faſtidioſus pruritus & aliquando prope anum in col lo veſicæ poſt egeſtionem,& mictú, ſentitur quaſi parua quedã inflãmatio.Que quidem expetũt pro ſui emendatione ſingularẽ curationẽ.Nã retentio vrine in mingendo non aliã ob cauſam fit, niſi q̃ lapis in meatu vrine figitur,qui,ſi paruus erit, fran getur noſtro electuario,vel foras excutietur, vt ſupra dictum eſt,quo facto libere minget.Si vero ma gnus,& attritu facilis eodem confecto conteretur. At ſi durus & tenax fuerit,vt demolitu non facilis ſit,noſtræ aureæ extractioni ſumictetur,quãdo for cia lapidem frangentia per os ſumpta non modo accidentia ſeuiſſima,ſed etiã extimeſcenda mortis incõmoda maximo infirmi cruciatu excitant. De bilia vero nihil proficient.Nam virtus eorú, anteq̃ ad veſicã deſcenderet, longis & ſinuoſis amphra ctibus euaneſceret, vt habetur a Galeno in quinto terapeutice dicenti.Quę vero inferius ſunt ſita per

ea,quæ iniiciuntur, quando neq; ad ea,quę vicina ventriculo ſunt,ſubire poteſt, quod per ſedē inſun ditur. Nec integris viribus ad inferiora pertingere, quod per os eſt ingeſtum & propterea dum ſevnū, quod dicunt periculum declinare lapidoſi homi- nes concupiuerint, in aliū horrendū,quod mortis imago dicitur incidunt falſa phiſicorū perſuaſiōe laqueati. Verū ſiquis modus erit lapidis in veſica frangendi,vel ſoluendi ſine nocumento, & pericu lo experientia comprobatus dicetur in noſtro cō- mento,quod ſupra tertia,& quarta ſen quarti cano nis Aui.compoſuimus,ſub quo indicans ratio & experimentū alliciens merentur. Sedabitur dolor pectinis, ſi praſſium decoctū cataplaſmetur, prius tamen loco inuncto cū oleo de ſcorpionibus, qui ex ventoſitate,vrinę,quam mictus excitat cauſatur, frequensq; mingendi deſideriū,& inuoluntarium vrinæ ſcillicidium medicaminū curationē non ſu- ſcipiunt. Sed manuū dexteritatē expetunt cauſam horū intercipientem,quam eſſe lapidis pondus vir tutem expulſiuā excitans, & muſculū collū veſicæ conſtringentē relaxans dicimus. Ardor vero incen ſiuus ex mordicatione vrinę factus in vlcere in col lo veſicæ exiſtente,quod lapidis aſperitas,& arenu larum frequens profluuiū excoriando fecerant, cu rabitur. Si hoc potu frequentiſſime vtetur paciens, cuius deſcriptio talis eſt Reci. nucleorū auellana- rū ℥. i. piperis puluerizati ſcro. i. piſtentur ſimul ſubtiliſſime,& cū vini boni ciato vno dilactentur, & bibatur calidū,interpollatis diebus totiens,quo

tiens opus fuerit,auferet enim vrinæ ſtillicidii an/ guſtias,& ventris dolorem remouebit. Si vero cũ iſto non perfeceris, iſtud ſequens ordinato. Reci. radicũ alteæ. ℥. iii. foliorũ maluarũ paritariæ añ. M. ii. ſeminis lini,fenugreci añ. ℥ i. Iuiubarum. nume. xxx. liquiritiæ mundatæ. libr. i. radicum ſparagorũ,feniculi,petroſelini añ. ℥. ii. aquę plu/ uialis.libr. x. bulliant omnia ſimul,vſq; quo tertia pars bulliendo remaneat, deinde coletur,cui cola turę addatur tantum zaccari boni quantũ ſufficiat, vt fiat ſyrupus longus ad lentũ ignẽ ſecundũ artẽ, quo vtatur alternis diebus,ſemper iterãdo ipſum, donec ſanus fuerit.Nã breui ſe a tanto vrinæ ardo re liberum ſentiet vel ſic facias & pro ſecreto idem reſeruato Reci. radicũ petroſelini cicoreę feniculi aſparagi bruſcandoli paritarie capparis ſeminis tri buli humidi añ. ℥. ii. vini albi boni fialas tres bul liant omnia ſimul vſq; ad conſumptionẽ tertie par tis vini in olla noua contecta paſta facta ex farina ordei & fiat foramen paruum in medio vnde pote ris conſumptionem vini ſpeculari de quo capiat infirmus ſingulis diebus. ℥. iii. ieiuno ſtomacho more ſyrupi & videbis mirabile in breui quod nõ eſt mea nunc enarrare.Ex his omnibus dictis qui cunq; ſciuerit eligere ea que dicta ſunt non tãtum dolores mitigabit ſed etiam lapidem attenuabit. Multotiens etiã ex frigiditate adeo cõſtringuntur muſculi vt non ſolum vrinam retinent ſed etiam ſiringã non admictunt & dolores ex retenta vrina adeo increſcunt ꝙ hominẽ interficiant.Ne igitur

hoc accidat aperiantur inſtrumẽto in tifone vel in canali virgæ iniecto nam ſtatim minget: & ſanabi tur quod ego roſtrum arcuatum appello a ſimilitu dine roſtri animalis quod veneti arcuatum nomi/ nant. Nos autem terlinum ab ipſo vocis ſonitu di/ cimus cuius forma talis eſt

multum ei conſimilis & tantę eſſe debet longitu/ dinis quanta eſt ipſius mentulæ elongatio ad hoc vt collum veſicę explicet dilatando ſi quando erit neceſſaria ipſius operatio. Si vero moleſtaretur ta lis affectionis cruciatu ad tempus infirmus, non ex pectet, quin ſe aureę, tutæ, ſalutiferęq; noſtrę extra• ctioni ſummictat anteq̃ ſæua, ac crudeliſſima acci/ dentia inſurgant, in quibus talis operatio non ſo/ lum erit ſuſpecta, ſed etiam & ipſum viuere. Ideoq; ille, qui talem paciatur affectionem, ſit audax ni/ hilq; timeat phiſicis perſuaſionibus relictis, qui dum pericula fugienda ſuaderint, perpetuo crucia/ tui miſerrimũ deſtinauere, dummodo diligens re periatur operator ſecũdum noſtrę extractioni mo/ dum, qui modo ſubſequitur.

LIBELLVS
AVREVS DE LAPIDE
a veſica per inciſionem extrahen
do eiuſdem Mariani San
cti Barolitani medici
excellentiſſimi
ſubſequi
tur.

Præclariſſimo artium & medicinę doctori Ioanni Anthracino Maceratenſi præceptori ſuo cariſſimo: Marianus Sanctus artium & medicinæ doctor. S. P. D.

PEtitiones meorum amicorum, ad quas me tu dulciſſime pręceptor componēdas illo ſuaſu, quo ęgros inſtauras, priſtinęq; valitudini cōdonas, impuliſti, ſumma cum diligentia & attentione, vt nobis ſuffecerūt vires, compilauimus, & in libellū cōgeſſimus, congeſtūq; eiſdē noſtris cōmunibus amicis tradidimus: traditū non parua cū expectatione admiſerunt, & legerunt. Et cum ea, quæ in ipſo continerent, recenſuiſſent, decreuerunt eundē promulgare, quēadmodum meum in Chirurgia cōpendiū promulgauerāt Cū ergo ab huiuſmodi cōſilio eos abducere p̄cibus nō valeā, neq; deceret vt per vrbē claudicās vagaret, quando tot tantiſq; inuidis, & maledicis occurreret, decreui corrigēdū emendādūq; fore. Quapropter mi pater & dilecte magiſter eundē ad te corrigendū trāſmitto, cū nō ſolū hominū mores & verba, verūetiā intimos naturę igniculos corrigere poſſis virtute, eloquentia, doctrina, & moribus, quibus fere nulli ſecūdus ab oībus, qui te noſcūt, exiſtimaberis. Quamobrē mi facūdiſſime p̄ceptor te rogo, ne dedigneris in hoc meo paruo opuſculo, cuius tu fuiſti potiſſima cā ſi qd addēdū, limādūq; eſſet, & addere, & limare: vt tua lima dilucidatū, inter īuidos, & maleuolos tute vrbē libereq; pagret. bñ vale, meq; vt ſoles dilige.

Ioannes Anthracinus artium medecinæq; doctor Mariano Sancto Phyſico, & Medico excel-lenti,& ſolemniſſimo. S. P. D.

HOrtabar ego te olim Mariane non ſolum auditor, ſed mi tanquam fili ſuauiſſime, ut opuſculum illud egregium, quod de lapidis extractione inceperas, & componeres, & aliquando perficeres. Sed poſteaquam nunc illud compilatum, & abſolutum ad me recognoſcendum, & ubi foret opus, caſtigandum miſiſti, tantum in illo doctrinę ingenii, dexteritatis, facilitatiſq; adinueni, ut iam te ad illud promulgandum, ac etiam imprimendum ad tuam, ad amicorum laudem, ad publicam utilitatem & commoditatem non ſolum horter, ſed q̃ maxime te rogē, & obteſter. Opus enim undequaq; tam conſumatum edidiſti, vt non ſolum præceptores tuos, ſed etiam noſtram hanc tempeſtatem, noſtraq; ſæcula ſis apprime illuſtraturus. Vale.

REVERENDISSIMO DOMINO domino Vicentio Carraphæ Archiepiſco po Neapolitano almę Vrbis Gubernatori, Marianus Sanctus Barolitanus artium & medicinæ doctor de ſe benemeren ti perpetuá fęlicitatem exoptat.

CVm diu eſſem Reuerendiſſeme domine auer ſatus meorum ſodalium petitiones qui me aſſiduis precibus flagitabant, ut libellum componerem de lapide ab ipſa ueſica per inciſionem extrahendo: Quanq̃ id mihi moleſtum eſſet, quod cęlandũ duxerá, in uulgus prodere: tamen uictus eo℞ precibus, domeſticiſq; argumentis, non potui illis in hoc morem non gere re. Quis. n. eſſet tam ferus, aſper, indomituſq;, ut precibus non uincatur, amicitia non miteſcat, & aſſidua conſuetudine nõ manſueſcat? Quamobrem ſcripſi, & in libellũ hũc paruulum quę me diu exorauerant, congeſſi. Cum igitur non deceret, vt per urbẽ ſine tutore uagaretur, quando tot tantiſq; inuidis & maledicis occur reret, ſtatui exiguum hoc munus tuę dignitati dedicare, ſub cuius umbra facile maledicentium dicta paruifaciens inuidorũ ſuſurrationes abominabitur. Cum hac in noſtra tẽpeſtate, qui tecum pietate, iuſtitia, & liberalitate conferendus ſit, habeã neminem. Cuiuſquidem rei non paruum teſtimo nium affertur, ꝙ cum maximũ almæ urbi ſede uacante per obitum fę. re. Leonis. X. Pont. max. pericum imineret, te iuſtũ, prouidũ, & ſagacem iſtud

ſacro ſanctæ Ro. Eccleſiæ Collegium, te neſciente, ſponte Gubernatorē elegit, ut urbi inteſtinis odiis grauidę ſummo pręſidio, ſubſidioq; eſſes. Quod quidem illius ſacri Colegii opinionem non fefel- lit, cum ſanctius religioſiuſq; uixiſſent homines, te gubernatore, q̄ a iuſtiſimo illo Octauiano Impera tore regerentur. Cum tu ſolus ſies hoc in noſtro ſę culo, qui priſcorum dogmata tua cum ſumma pru dentia & doctrina obſcurare poſſis. Cum non mi- nus in regendo rectores omnes anteis, q̄ ſol terram irradians, luminis claritate planetis cęteris antecellat: obidq; non parum ętati noſtræ, omni adulatione depoſita, gratulandum cenſeo. Qua- propter Reuerendiſſime domine te oro atq; obte ſtor, ut ea, qua ſoles gratia homines allicere, uelis hoc meum paruum munuſculum ſuſcipe- re. Quod ſi, ut ſpero, a tua benignitate ſuſceptum erit, ſane ad maiora excitabor capeſcenda, & Deū optimum rogare non deſinam, ut quę pro amplio ri tua facerent fortuna, ſit fœlicibus ſideribus con tributurus. Bene uale.

QVantum Inextricabile, uirium ſuauiſſimæ amicitię uinculum habeat: q̃q̃ id ipſú poſſit ab unoquoq;, qui taliſmodi neceſſitatis uallo circúſepiretur, late patere: tamen non paruá afſert cauſam hoc idem conſiderandi meorum neceſſariorum conſuetudo. Quæ me a propoſito, quod in animo conſtitueram ſeruandum, rationibus, exempliſq; domeſticis lógius diſtraxerat, meq; conuictum ad id reꝶ agendaꝶ faſtigium intruſerat: ad quod exequendum nullus antiquorum authorum, nec modernoꝶ uſq; ad hanc noſtram tempeſtatem qui de huiuſmodi rei negotio commentaria promulgauerant, ueram imaginationẽ & operandi modum applicuerat. Verum hoc non poſſum non confiteri, principium ueram operádi qualitatem modúq; in operatione exequendi poſteris eoſdem tradidiſſe. Quemadmodú illi priſcorum philoſophoꝶ, qui de rerú naturalium principiis modo contraria, modo paululú ad uerum accedentia, imaginabantur, materiam præbuerunt: vt uera principia in tam aſperis, incultiſq; campis uenaretur, qui principem omnium philoſophorú nuncupari mereretur. Quapropter gratias ingentes eiſdem agendum eſt, cum nobis in re tam diffi cili, tamq; ardua uiam licet tortuoſam, aſperam, & ſalebroſam demonſtraſſent. Quod illis ob rei diffi cultatem contigiſſe arbitror, cum nos ipſi conſideremus hoc idem Hypocratem pluries fuiſſe ag-

greſſum,a ſpeq; deceptum,tanquam diffiſum id cõ ſequi poſſe,in ſuo iureiurãdo ſcripſiſe, laborãti la pilio haud quẽq́ exciſurum,ſed expertis eius artis hoc negotium promiſſurum,quaſi ſpiritu prophe tico afflatum hoc de meo præceptore (cum mos meus ſit prǽhonorare magiſtrũ in omni,quã didi cerã,facultate) Ioanne de Romanis Cremonẽſi, a quo hanc artem ſum edoctus, fuiſſe pronoſticatũ. Cũ uſq; ad hanc nõ ſtrã ætatẽ modus extrahẽdi la pidẽ a ueſica per mendicata ſuffragia inquireret: queadmodũ illi faciunt qui per mendicata ſuffra gia quotidie noua uolũt edere opuſcula, qui etiã in ſuis operibus ſcripſerũt,quo modo lapillus a ve ſica eſſet extrahendus,cum nulla in eis præceſſiſſet experientia,quæ eſt rerum magiſtra. Quapropter nõ poſſum non admirari,cum tantam ſibi ſcribẽ di licentiã uendicaſſent,ut etiã in ea,quæ ipſi expe rimentati eſſent,licentioſa plurima infererent, cu pientes ex aliorum experimento fidem ſuis uerbis adhiberi. Quod arroganter eſſe dictum neminem exiſtimare uelim: cum nullius aſcriptus iurare in uerba magiſtri: Sed quo me cũq; rapit tempeſtas, deferor hoſpes. Ac etiã ab ipſa ueritate impulſus, non poſſum uera non dicere cum amicus Socra tes,amicus Plato,ſed magis amica ueritas. Queãd modum ipſemet Auicenna refert in capitolo de in tentione ad curationes uniuerſales febrium putre dinis,cum in Raſim inueheretur,cuius uerba hæc ſunt: Quia omnis contradictor,in,primis, cum eſt ſuper ueritatem, eſt excuſatus &c. Quamobrem

quę uera ſcripſerint,in eiſdem laudandi ſunt, quæ minus apta prodiderint,in eiſdē explodendi ſunt. Et ideo quęcunq; dixero,ne idem mihi cōtingat, experimento,& ratione probata erunt maxime in meo magno opere Baroli incępto, quod ſi Deus mihi terminum uitę meæ prolongauerit,ut in illo extremā manū imponam,hęc,quæ nunc dico, uera omnia eſſe cognoſcentur Quanq̄ nunc ipſe uideam multos ſuſurratores atq; obtrectatores meā ſcribendi oportunitatem uitio daturos. Nonnulli etiam dicent quando idem aſſequi non poſſunt talem eſſe animaduertendā diligentiam: quodquidem non ob aliam cauſam machinabuntur,niſi vt me ab incępto diſtrahant,meq; a ſcribendi genere impediant.Ego uero Marianus Sanctus Barolita nᵒillorū dicta paruifaciens,decreui ſcribere quoad poſſim ut amicis gratificer, de lapide a ueſica per inciſionem extrahendo, ad quod illa delectabilis amicorum copia me impulit:quos omnes incolumes reuiſi,cum paterna morte Barolum Roma deceſſerim:Qui Diadaſcolis ſententiam reminiſcentes,qui non ſibi,ſed aliis ſapiens natus eſſe diceretur,me pigritia curioſam ſcribendi facultatem peroſum increparent.Aliqui uero mihi platonicam ſententiam puluinari ocio languenti exprobrarēt, atq; obiectarent,dicerentq; non ſolum nobis ortum eſſe,ſed & noſtri ortus partem patriam, partē parentes,partemq; amicos uendicare ſolere. Quā obrē non potui iure denegare iuſta petētibus,quādo iam noſtrum lectitaſſent compedium in chirur

gia utiliſſimum quidem uolentibus hanc artem exercere,& pręferendum huic nouo operi, quod Romę compoſuimus tempore,quo dominus Sebaſtanius de Veteranis almę urbis prothomedicus me doctoratus gradu una cum ipſo collegio decorauit,exiſtente meo promotore domino Alexandro de ſpinoſis Sutrenſi uiro quidem doctiſſimo. Erat autem iuſta,& honeſta eorum petitio,licet onus eſſet impar meis uiribus,tñ prout noſtræ ſufficerent uires,ſpopondi omnia,que iam me exorauerant,ſedulo me eſſe facturum. Verum uos omnes qui meas eritis lecturi lucubrationes,exoratos uolo,ut ſiquid boni in legendo uobis occurrerit, unde aliquid exoriatur laudis,illud totum amicorum diligentiæ tribuatur. Et ſiquid,quod aures ueſtras male,& importune tinnuerit, ſenſeritis, illud idem clamoſæ,raucęq; meorum neceſſariorum importunitati,& dulciſſimo ſuauiſſimoq; amicitię uinculo,quo id facere ſum impulſus,imputetur. Abhortebat enim(ſemper nam omnibus complacere non poſſimus)a ſcribẽdi genere mens noſtra:quæ longa taciturnitate ſopita a componendi genere pene diffiderat,ob idq; durum & factu aſperum putabam ſcribere. Quoniam taciturnitas ipſa acutam ingenii aciem obtundit & animi puſillanimitatẽ faciens,diſertæ linguę loquendi ſarraginẽ pręſtat. Ergo meus iſte libellus,ad quem componendum ipſa me amicitia impulit,nõ facundiam Tullianã, non Yſęi torrentem ſermonem,non acutam diſſerendi dialecticam legentibus moſtrabit: ſed fa-

lutiferam ægrotantibus medicinam. & ęgritudine languentibus idonea uitæ alimenta, & conſolatorem ſermonem męrentibus condonabit: Nec id omnibus ſed amicis; & placidis, uerum inimicis, & inuidis iliorum contorſiones & tormenta mẽbrorum affatim adminiſtrabit. Nam genus humanũ ſic hac in noſtra tẽpeſtate morigeratũ eſt, vt quicqd boni dicti, aut facti, q̃do ingenio careat, i legẽdo inuenerit, dolores ilia tendẽtes incurrit Et ſi forte ingenio abundans in illud idem inciderit, mordaci liuore frendit, atq; mugit. Quapropter nunc Deum tota, mente, animoq; oro, vt dignetur mihi famulo ſuo auxiliari, ſuffragariq;. Nam diuino inuocato ſuffragio (ut ait Meſue) fælicitabuntur opera noſtra, & tutius, animoſiuſq; in maledicentium linguas irruemus: quando alias euitare non valemus: cum nullus ſit liber, qui odio careat. Quod ſicui accideret, non ab humano ingenio excuſſus, ſed ab ĩmenſa ſpiritus gratia paracleti emanatus diceretur. Ergo cũ iſte libellus in tã exigua officina confletur, qũo poterit aliter, niſi Dei optimi, uirginiſq; Mariæ impetrato auxilio, maledicentium linguas paruifacere? Quod ergo gratioſius iprecemur, hic uerſibus uirginem alloquamur.

Virgo Dei genetrix ſuplex tua numina poſco,
 Vt mea dicta tuo numine tuta fient:
Et pariter nati faueat clementia, linguæ
 Ne noceant dictis murmure uirgo meis.

Capitulum primum in quo procedendi ordo deſcribitur.

IMpetrato igitur ſuffragio, deinceps dicendum eſt ordinẽ, quo in ſcribendo vtar: quando ipſe ordo duo facere videatur, memoriã ſcilicet, & ſciẽtiam: qui quidem talis erit. Primo dicemus ipſius veſicæ anothomiam. Secundo ſubſequetur idonea tempoꝝ electio, in quibus talismodi operatio fieri debet. Tertio narrabimus inſtrumẽta ponẽdo etiã illorum nomina, & formam: & de ſingulo ſingulum capitulũ contexemus. Quarto ſituabitur incidendus, bindiſq; ligabitur. Quinto quo modo exequenda ſit lapidis extractio. Sexto quoue modo inciſio ſeruanda a nocumentis cuſtodiatur, & qui ſit iacendi modus. Septimo dietam ordinabimus. Octauo & vltimo accidentia, ſiqua euenerint, corrigemus. Quæquidem omnia ordine dicto recitabuntur. Quanquam aliqui potuiſſent dicere, primum eſſe tractãdum de potionibus, quæ in hac curatione competerent, quam infirmus lapidis extractioni ſubmitteretur. Mea vero intentio non eſt hominem curare: quamuis id poſſem facere ſecundum humoris peccantis exigentiam: ſed tantum amicis, qui maxime id me rogauerunt, ordinem, quo vſus ſum, & vtitur meus magiſter, deſcribere: in quo tantum ea perſtringam, quantum ad meam explendam intentionem neceſſaria erũt. Verum ſiquis incidendũ purgare voluerit, ſit eius intẽtio digerere & colerã purgare. Quoniã nullus

humor in vulneribus eſt magis nociuus q̃ colera preſertim vbi natura doloribus irritatur. Digeritur autem a ſyrupis de endiuia bugloſa violis roſis ne nufare & ſimilibus cum ſuis aquis. Purgatur vero caſſia mãna reubarbaro ſyrupo de roſis ſolutiuo dicto de tribus infuſionibus cũ decoctione floꝝ & fructuũ cordialium pondere & quantitate qui bus infirmi corpulẽtia indigebit. Quare nunc exor dium ab ipſa anothomia, ceu ipſa materia expoſtu lat, fęliciter auſpicemur.

Cap. ii. de anothomia veſicæ.

QVoniã quidem cuiuſlibet eſt artificis conſi derare materiam, & formam vſq; ad certũ ter minum illius rei, circa quã artifex ipſe verſabitur: veluti ille Ariſtoteles recitat in ſecundo de phyſico auditu: iiſq; verbis alloquens. Si aũt ars imitatur naturam, eiuſdem aũt ſciẽtiæ eſt cognoſcere ſpeciẽ & formam vſq; ad hoc, vt medici ſanitatẽ, colerã, & flegma, in quibus eſt ſanitas: &c. Ideo cum nos ſumus artifices, & curatores vt nunc lapidis veſicę: neceſſarium eſſe videretur, vt materiam, & formã ipſius cõſideraremus, prout ad noſtrum ſpectaret propoſitũ. Quanq̃ nota ſit vnicuiq;: qui medicinæ die noctuq; inuigilauerit. Tamẽ pro nũc eius ano thomiam: quãdo ſine ipſa hæc operatio recte exer ceri minime poterit, dicere cõſtituimus: cuius prin cipium ſumemus a poris vritidibus, qui a renibus ad ipſam veſicam protenduntur, ibiq; terminãtur

iuxta medium ipſius:quam paruis & obliquis fo-
raminibus ab vtriſq; lateribus perforant intra tuni
cam & cooperimentum. Cuius rei cauſa potiſſima
fuit,ne cum vrina plurimum diſtenderetur, quod
in ea ſuperflueret,iterum ad renes impelleretur:ex
quo fit, vt quanto magis aquoſitate illa turgeſce-
ret,eo magis alteri altera tunica inhæreret. Verum
enim vero ſiquis eam medio ſcinderet,illico con-
cauitatem neruoſam aſpiciens,illiuſmet quantita-
tem cõſiderabit. Qui quidem ſi paululum vlterius
progrederetur, obuium ſibi fieret collum carno-
ſum,atq; muſculoſum,vt cũ opus eſſet,homo vri-
nam expelleret: idemq; cum a neceſſitate cogere-
tur,ſanguinis ſuperfluitatem,ſeu aquoſitatẽ in con
cauitate illa opportune aggregaret. Quod ſi caſu
aliquo vulneraretur,conſolidationem integram re
ciperet,cum carnoſum muſculoſumq; exiſtat. Si
vero profundius ſcilicet ipſa neruoſitas diſcõtinua
retur:nullo modo partium vnitas coiret. Quapro
pter ſummo opere cauendum eſt in adminiſtran-
do ipſum dilatans,ne tantum dilatetur ꝙ ad ipſam
continui diſſolutionem attingat. Quod ſi ad hoc
peruentum erit duorum alterum nullo modo effu
geretur,aut infirmi perditio,aut mictus vrinæ inuo
luntarius. Circa quæ ratione claudicantes ignari
operatores,ſæpiſſime ceſpitant. Quod quidem cau
tum erit, ſi prius calculi extrahendi quantitas fi-
ſtula ipſa tẽtatiua cõſideretur. Quæ ſi oui magnitu
dinẽ in viris excederet:talis operatio,diligentiori
ſolertia adminiſtranda erit:ne mali medici nomẽ

ſubeundum ſit. Collum autem ipſius foratum eſt foramine paruo (quod os dicitur) per quod vrina defluit ad cannalem virgæ, ex quo ipſamet vrina emanat. Protenſum eſt autem collum veſicæ vſq; ad os fæmoris, cum quo virga continuatur alligata multis ligamentis & cordis: quæ oriuntur ab oſſe fæmoris, cum multis neruis ortis a nucha: & ideo valde ſenſibilitatis eſt, & idoneæ extenſionis. Quemadmodum dicit Mundinus in tractatu, quem de anothomia compoſuerat. Verum hæc, quæ nunc de virga dicuntur, non ſunt ad conſiderationem, qua vtimur ad calculi extractionem: ideo hæc nunc peætermittantur: quando ad id regrediemur, cum de ipſa inciſione ſermonem exquiſitũ contexemus. Nunc vero de tẽporis electione quando ad id multum confert, aggrediamur.

Cap. iii. de temporis electione.

CVm animus noſter dicere temporis electionem, quæ ad talem pertineat operationem conſequendam maxime cogitet. Non ab re fore ducimus, vt paulo altius principium repeteremus, omittendo quæ de ipſo accuratiſſime philoſophi ratiocinantur. Verum cœlum primo ipſum more aſtronomorum fabricabimus, ad hoc vt facilius, quæ de eo dicuntur: percipiantur. Quã do noſtrum non eſſe cenſemus cœlos adire, circulos diſtinguere, & linceo: acutoq; intuitu gradus minutaq; ſubtrahere, & multiplicare regulis,

& ordine quibus vtuntur noſtri conterranei. Ioannes Buttafoglia dictus, & Ioannes de Cichillis circa quæ adeo verſati ſunt, alter natura, alter vero arte edoctus, vt cæteris aliis eiuſdem facultatis hac in noſtra tempeſtate facillime antecellant. Ex quo illa vaticinandi facultas vna cum planetarum aſpectibus & concubitibus exhorta eſt. Quæ quicquid mortali generi portenderetur, verificat. Quamuis finem aliquando fruſtretur propter voluntatem diuinam: quæ plerumq; ſolet alio ordine res humanas diſponere, q̃ quo per ſtellas cœlum plurimis mortalium minitaretur, atq; ab humana coniectura conciperetur. Cum ergo ita ſit, imaginemur ſecundum noſtrum intelligendi modum cœlum ipſum talis modi indagine deſignari. Primo igitur ex circulis æneis duos magnos coluros dictos ſecundum globi quantitatẽ ac magnitudinem, conſtruendi ſeſe orthogonaliter interſecantes collocemus. Quaq; puncta interſectionum mundi poli appellandi ſunt: quibus alium circulũ a polis æquidiſtantem ſuperpoſitum ęquinoctialẽ nominamus. Cui etiam vnus a dextris, alter vero a ſiniſtris circulus adiungendus eſt: quos ambos inter aſtronomos tropicos nuncupari cõſuetum eſt. Reſtant etiam duo alii inter polos & tropicos circulos ſituandi: quoq; enim vero arcticus circulus, alter hercle antarcticus dicitur: qui quidem omnes a polis paralelliter (vt ita dicam) in ipſa mundi machina imobiliter figendi ſunt. Eſtq; alius circulus zodiacus dictus, in ipſa ſphera aggregandus:

qui æquinoctialem interſecans, ab eodem in duas æquales partes interſecatur: quarum vna ipſius medietas obliquatur verſus ſeptentrionem, ſeipſam terminans ad circulum tropicum Cancri dictum. Altera eius medietas verſus auſtrum declinans, ad circulum tropicum Capricorni determinatur. Quã quam omnes alii circuli in ſphera veluti linea vel circunferentia intelligantur: tamen zodiacus vt ſuperficies intelligitur, in ſua latitudine duodecim gradus retinens. Scinditur autem ad imaginationem iſte ſecundum latitudinem in duas æquales partes: quarum diuidens ecliptica dicta eſt. Secundum vero longitudinem in duodecim partes æquales diuiditur, quæ & cœli ſigna feruntur: quorum nomina his verſibus continentur. Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraq;, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces. Punctum autem interſectionum zodiaci & circuli æquinoctialis dicitur primus gradus Arietis: quando in triginta gradus quodlibet ſignum & gradus in bis totidem minuta diuidatur. Cum igitur Sol ſub ipſa ecliptica regulariter decurrendo. (Nam cæteri planetæ aliquando ſub ecliptica exiſtentes, modo ad auſtrum, modo ad ſeptentrionem vagantur) a primo gradu Arietis tria ſigna integre peragrauerit, vnam anni quartam perfecerit, quæ ver dicitur, quod calidum, & humidum eſt: vt refert Hyppocrates in libro, quem de aere & aqua, ac regionibus ediderat. Cum vero trium aliorum ſignorum gradus deflu

xerit, tunc aliam compleuerit quartam æſtatem nominatam: quæ calida & ſicca eſt. Si vero tria alia ſigna transfugauerit, iam aliam partem autumnum dictam collegerit: qui & frigidus, & ſiccus eſt. Siquidem huic numero elabendo tria alia addiderit, hyemem: quæ frigida, & humida eſt, nobis aſſignauerit. Cum itaq; eo vnde anhelantes equos decurrendo fatigauerit: continuo labore conquaſſatus reuerteretur, vnica tamen reuolutione facta, tunc annum nobis annotabit. Quapropter creditum eſt annum his quattuor partibus conſtari: ex qua igitur anni diuiſione facile cognoſci poteſt, quæ pars maxime conducet huic calculi extractioni. Quanq̃ quælibet idonea ſit lapilli extractioni: cũ a neceſſitate ad id aggrediendum compellamur. Verum tamen ſi induciæ a talis modi ægritudine darentur, maxime illa eligenda eſt, quæ ipſius veſicæ complexioni conformis ſit. Quamobrem autumnũ in hoc primo eligimus: cum ipſius veſicæ complexio ratione neruoſitatis, & muſculoꝝ frigida ſit, & ſicca. Quem poſtea ſequitur amænum, floridumq; ver cũ ęſtatis principio. Verũ enimuero aliqui maloꝝ ventoꝝ fugiendi ſunt, quales meridionales, qui omnino in tali re corruptiui exiſtunt. Necnon hercle frigiditates actuales in hoc opere propter nimiam ipſorum mordacitatem cauendæ ſunt, iuxta illud Hyppocratis. Vlceribus frigidum mordax cutim indurat, dolorem ſine ſanie facit, nigrores, rigores, ſpaſmos, tetanos, & febres. Eſtq; alia tẽporis ſigni-

ficatio a planetarũ aſpectibus eligenda. Quẽadmodum ille facit meus conterraneus Antonius Piſcis in omni ſua actione, vir quidẽ doctiſſimus. Cum in tali operatione nõ minus Saturni q̃ Martis quadratura cum Luna, ſeu oppoſitio euitanda ſit: maximeq; ſi Libra, Scorpiusq; vagãtem Lunam fuerint hoſpitati. Cũ præcipiatur ab illo optimo aſtronomorũ iudice Ptolemæo in ſuo vigeſimo enunciato dicenti. Mẽbrum ferro ne percutito cum Luna ſignum tenuerit, quod mẽbro illi dominatur. Quod certe ſilentio præteriiſſem, ni me admonuiſſet, vt id facerem, cum ſimul de aſtronomia ratiocinaremur quando idem ſatis deuulgatum eſſe crediderim, excellens dominus meus Federicus Carrapha filius illuſtriſſimi domini Ioannis Franciſci Carraphæ Ducis Ariani: quo quidem filio non Dux tantum, verum Rex, Imperatorq; gloriaretur: quem ego credo naturam genuiſſe, vt mores hominum edoceret, & ingenii vires experiretur, militaremq; artem intrepidis conſtantiſſimiſq; animo viris oſtenderet: cum non tantum litteris, quæ proprie nobilium eſſe deberent, verum etiam moribus, fortitudine, iuſtitia, temperantia, pietate, & quocunq; alio virtutum genere homines illuſtrantur, pręfulgeat, & decoretur. Quæ cum multum afferat vtilitatis in omni ægritudine, in hac potiſſimum vitam præſtat. Quam quis ſciuerit, mirabilis, ſtupenduſq; diceretur: iuxta illud Hyppocratis in primo ſuorum pronoſticorum dicentis, Eſt etiam quoddam cœleſte, in quo oportet

ipſum medicum prouidere: cuius ſi tanta ſit prudẽtia mirabilis eſt nimiũq; ſtupenda: nõne illius eſt, ut futurum periculum uel omnino ꝓhibeat, uel cõpetenti adminiculo tollerabilius fiat: & ſi morituro finem, alii uero ſalutem pronunciet, nunquid accuſationem in altero meretur? Quod quidem aduertens ille doctus Haly in prologo, quem in librum Hyppocratis de eſſe ægrorum ſecundum Lunam compoſuerat his uerbis prorumpens hęc ait. Dixit Hyppocras medicorum optimus. Si cuiuſmodi medicus eſt, qui aſtronomiam ignoret: eſt enim tanq̃ cœcus uiam baculo examinans, huc illucq; miſerabiliter ceſpitans. pro qualibet boni, maliue apparẽtia fantaſtica, & inani, ut fatuus trepidans, & exultans, nullus homo ſe mittere debet in manus illius: quia non eſt medicus perfectus, nec nomine medici meretur decorari. Quapropter non poſſum non deridere illos, qui aſtronomiam medico neceſſariam nõ eſſe dicant: cupientes hoc modo ignauiam ſuam tegere, & ignorantiam, fidem non præſtando uerbis illius doctiſſimi uiri, quem fingunt hoc ipſum ſcripſiſſe, vt aſtronomiam, quam tanti fecerat, tali ſententia illuſtraret: ad eamq; capeſcendam audientes, feruentius excitatos animaret: ueluti omnes faciunt auctores in ſuis operibus. Enimuero ſatis eſſet illorum fucata atq; colorata excuſatio, cum aſtrologum magis q̃ medicum talem uirum cenſeant: Niſi huic uiro ſuppetias afferret, ſuccenturiatuſq; ueniret ille facundiſſimus magnuſq; Galenus loquens in fine

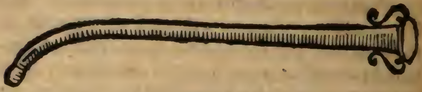
tertii libri de ſpermate capitulo de cognitiõe ęgritudinis ſecundum planetam, diem, & horã hęc verba: Scire etiam medicum decet planetam & ſignũ in quo æger ægrotare cęperit, & tempus ſecundũ diem, & horam, ſi infirmitas fuerit ſecũdum ſigna & planetas. Nam ſi accidentaliter ex acutione ſigni, & planetæ eſſet, habet aliam diſtinctionem. Si uero medicus neſciuerit infirmitatem per numerum. i. per naturam ſigni & planetæ, pſcrutetur pulſum & horas, ut dictũ ẽ: &c. Hoc idem in canticis olfecit Auic. obſcurius tñ in. 403. dicens hoc modo: Cauſa quidẽ criſis, ſi ſit eorum relatio uera, eſt quoniam Luna uariat actionem in morbis. & in 404 ſubiungit: Iam quidem peragrat & abſcindit celeriter circulum ſuum: eſt quidem cauſa celeris motus & mutationis: fortificatur quidem interdũ in hoc, & interdum debilitatur. Hoc aũt notum eſt in arte aſtronomorum: quid autem ſentiat in hoc princeps, Auerroes ibidem enodabit: Quapropter ſiquis hoc ſcire concupiuerit, cum aſtronomorum ſit, conſulat dominum Benardinum de Guidoctis Vicẽtinum aſtronomorum optimũ: qui qdẽ facile agnoſci põt ſuo preceptore dignus dño Luca Gaurico Neapolitano oĩum aſtronomorum hac in nr̃a tempeſtate celebratiſſimo. Cui equidem, ſi ętas tuliſſet, prępoſuiſſem dñm Matheũ Thaphurium Salentinum, qui ab omnibus tanquã Apollinis oraculum in aſtronomia ſane habetur. Quãtum ergo præſtet ipſa aſtronomia arti medicæ, teſtes ſint ipſi Galenus in eodẽ libro, & Auic. cõtra

tales ignaros atq; audaces. Vt igitur reuertar ad ſententiam Haly: Si ergo non eſt medicus, nec medici nomine meretur decorari, qui aſtrorum ſcientiam ignorauerit. Quid ergo dicendum erit de illo, qui partẽ ipſius medicinę, ſeu (ut rectius eloquar) medicationis auerſaretur: cũ res medicationis una trium rerum compleatur: una earũ eſt regimen & nutrientia, alia eſt medicinatum exhibitio, & tertia eſt manualis operatio: quam cum aliquis ignorauerit, non hæres legitimus, ſed ſpurius ipſius medicinę reputandus eſt. Quapropter ut unuſqſq; uere eius filius dicatur, exercere ſe debeat in qualibet parte ipſius medicinę. His igitur omiſſis, ad cuiuſlibet inſtrumenti, quo in tali re utimur, formam, & dicenda nomina accedamus.

De Inſtrumentorũ nominibus, & figuris: Capitulũ Primum de Fiſtula, ſiue Siringa tentatiua.

MAnifeſtum eſt igitur quéq; artificem formã ſuorũ iſtrumentorum, quibus in ſuo opere utendum eſt, neceſſario prȩcognoſcere, ac etiam materiam, qua ipſa conflanda ſint: Ideoq; res modo nos conuocat huiuſmodi inſtrumenta emoliri: quæ quidem promulgabuntur eo ordine, ac ſi ad ipſam operationem nos ipſi accingeremur: ad hoc ut facilius habeantur, de ſingulis ſingula capitula facientes, principium ſumemus ab ipſa Fiſtula: quæ & alio uocabulo Siringa tentatiua dicta eſt, eo quia per ipſam in canalem uirgȩ poſi-

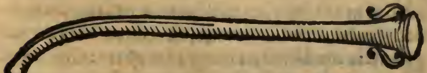
tam exploramus intimos ueſicę amphractus, in quibus ſæpe latitare ſolet lapillus: quo humana natura ſæpenumero cruciatur: Cuius quidem forma talis eſt:

Eiuſq; longitudo ſi tresdecim pollicum ſecũdũ latitudinem ſuper impoſitorum, teretiſq; figuræ, & ad modum fiſtulæ concauata, ſitq; argento bono fabricata omniq; aſperitate uacans, ne inter imponendum ueluti ſtrigil naturam irritaret: Sitq; lubrica, tenuiſq; ne multa materia grauetur: cuius extremitas, quæ in canalem uirgæ ponenda eſt, ſphericę ſit conſolidata: Verum ab ipſa extremitate parum altius, duo oblonga foramina ſibi oppoſita terebellanda ſunt: ex quibus urina (ſiqua in ea retenta ſit) cito per fiſtulæ canalem excutiatur: Altera uero extremitas, quæ uirgæ extremitatem ſupereminet, ad tubæ formam malleetur, nec ipſa recte diſtenta ſit: ſed ab ipſius dimidio uerſus illam partem, quæ ueſicam ingreditur, ſit aliquantulum arcuata, qua poteris longius ſpeculari, intimeq; lapidem expiſcari: Scripta eſt igitur fiſtula, quæ & ſiringa tentatiua inter uulgares homines appellari ſolita eſt.

Capitulum Secundum de Itinerario.

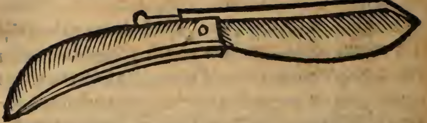
SVbſequitur hanc altera,non longe a prima diſſimilis,quę paululum groſſior,ſolidiorq́; dicta eſſe debet: Verum a dimidio ſui,uſq́; ad extremum quod uirgam ingreditur,in ſua conuexitate, concauam eſſe oportet:Cuius nomen Itinerarium dictum eſt,eo quia ſuper ipſum nicisio facienda eſt: quoniam ipſa quo uſq́; ꝑtendatur,nobis fideliſſime collum ueſicæ patefacit:unde ſibi tale nomen aſſumpſit:Cuius enimuero forma talis eſt:

Concauumq́; habet dorſum:ad hoc,ut cum incidi tur talem nouacula concauitatem ingreſſa,comple tam inciſionem,uſq́; ad canalē ueſicæ impreſſam emoliatur:Qua propter ſolers,diligenſq́; ſit opera tor ipſe,ne hinc inde medietatem itinerarii relinquens , altius quam neceſſe eſt nouacula imprimatur:quod ſi accideret,maledicis, & inuidis operator , nedum infirmus miſerrimo periculo exponeretur.

Capitulum.iiii.de Nouacula.

DEinceps neceſſarium eſſet,ut de nouaculę forma,cuius talis eſt

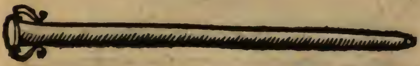

ſermonem ipſi exordiremur:ni per ſe ſatis cognita
exiſteret,quando barbitonſorum peculiare ſit in/
ſtrumentum qua cum uolunt barbã depexã abra
dere,uno ipſius tractu mille ruuntur pili. Verum ta
men iſtam,qua nos ad hanc faciendã utimur ope/
rationem,macriorem,minoremue illa,quam uten/
dam barbitonſores habent, neceſſe eſt eſſe: ne ſua
grauitate medicinales manus fatigẽtur: Cuius qui
dem acuitas tanta ſit, ut uno impulſu concauita/
tem,quam in ſua conuexitate itinerarium habet,
quẽadmodum cum de ipſo loquebamur,diximus
facilius attingat. Namſi ſecando incideremus, ſatis
ĩpſam naturam,quæ minus q̃ poſſibile ſit, fatigan
da eſt,irritaremus,nullo poſtea ſibi exhibito blan
dimento acquieturam.

Capitulum Quartum de Exploratorio.

IAm furtim & pedetentim locum ſibi explorato
rium uendicauit:quod ꝓpriũ exploratoꝝ eſt,vt
idoneo,aptoq; tempore inimicos, quos per lõgas
ĩnſidiaꝝ obſidiones arrectis ſenſibus cubauerint,

ſciant taliter irretare , ut ab inextricabilibus nodis uix ſe collaqueatos ualeant diſſoluere Quapropter ne nobis ab eodem inſidię parentur ,quod ſuũ eſt, ipſi modo tribuamus . Eſt igitur exploratorium , cuius forma talis eſt

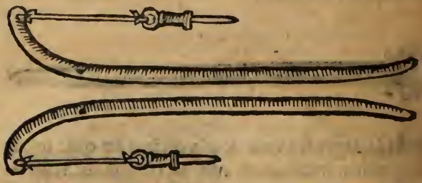

Fiſtula argentea,quæ & uia dicitur,eo quia ipſam ingreditur inciſionem uſq; ad cõcauitatẽ Itinerarii quam in ſua conuexitate habet,& per eandẽ uſq; ad eiuſdẽ extremum,quod in ueſica eſt, delabitur.Quę cum illuc peruentum fuerit,ſtatim ſiquid urinæ ibidem fuerit retentum,exhauriet. Quod rectum & extenſum eſt ad quantitatem unius palmi, adhoc ut ueram rectam uiam,a qua nomen explorandi ſumpſit,ductoribus commonſtret : de qbus nunc ſermonem facere a nobis conſtitutum eſt.

Cap.Quintum de duobus Ductoribus.

OPerępretium eſt uidere, qua nunc maieſtate Ductores ipſi ad nos aduentantes incedunt, poſtulaturi ſua magnifica,& egregia facinora lr̃is cõmẽdari,ceu militũ glorioſoꝝ mos ẽ,quos laudatæ gloriæ tẽtillago ad pericula ſubeũda cõpellare nõ deſiſtit,cũ cæteris omnibus ſe uirtute militari antecellere frequentiſſime iactitent . Quamobrem

ne a tali ſpe decidãtur,moré illis geramus neceſſe eſt.Sunt igitur Ductores argẽtei quos &alii ſtilos uocant,non multum ab exploratorio diſcrepãtes: Quorum quidem figura talis eſt

Eorumq́ lõgitudo mẽſura duoꝶ unius palmi terꝰ tioꝶ menſuretur:verũ ſolidiores,craſſioreſq́ exploratorio eſſe debent,qñ p eos aperiens ſiue dilatãs in uulnus intromittẽdum eſt,a quo ductores ipſi nominati ſunt.Quoꝶ capita p duos digitos circũ flexa foramẽ habent trãſuerſale,ĩ quibus ſtili con clauãdi ſunt,ne inter indicẽ & mediũ digitũ collo cati in ueſicam aperiens recta uia admiſſuri introꝰ pellantur.Quapropter cum tali opere glorientur, ſtant forti cõſtãtiq́ animo indubitatã uiã aperiẽti inſinuãtes:quã ipſum ne timiditate quadã corripi uideatur,animoſius q̃ ſua ferat natura,aggreditur.

Capitulum ſextum de aperiente.

SI quis modo inſpiceret,qua hilaritate aperiens geſtiat,cum ductores locum,quem illud uiam

ad lapidem

ad lapidé extrahendum faciet,præparaſſet, ipſum deniq; crederet non minorem voluptatem animo fouere,quá qui ad diruendam vrbem quę diu obſi dione milites fatigauerit,accinguntur.Quod qua li inſultet apparatu,& forma:quæ talis eſt:

Nunc dicendū eſt:Conflentur igitur duo æqualia crura ferrea more forcipum conclauanda:quæ cla-uata cum aperiuntur,crucem vnam conformabūt. Sed hoc maxime conſiderandum eſt, vt illa duo capita, quæ vulneri primo obuiabunt, ſint in du-plo breuiora,quá illa,quæ noſtris manibus capu-lum præbebunt quæ tali erunt curuatura cōplican da,vt cū aperiantur,duas conſtituant cruces; cum vero claudantur crux vna ſine capite apparebit. His igitur huiuſmodi fabricatis, duo Chalibis la-tera ad quinq; pollicum longitudinem elongata inhærenda ſunt: quæ in tres partes æquales diuidā tur,& in fine vnius partis,& alterius principio par-uum eſt foramen terebrandum,in quo vnum crus breuiū taliter eſt clauandū, vt libere more artuum in illo paruo foramine eludat.Sed breuior pars ſit

illa, quæ primo vulnus ingredienda eſt. At vero extremũ duarũ aliarũ partium: quod crus maius ab ſciſſam intrauerit, vtiq; malleandũ eſt, quod vulgo dicitur rebattere, vt poſſit libere in talis modi cruris abſciſſione ſurſum, deorſumq; decurrere: eodemq; modo, & ordine alterũ latus componendũ eſt. Quo facto, iam aperiens, ſiue dilatans habebit. Cui etiam hoc addendum eſt, vt vna pars ſuperioris cruris, quæ manibus noſtris ſe capiendam præbet, alteram adſciſſam ingrediatur: ad hoc vt firmius in claudendo, atq; aperiendo ſit. Hoc etiam inſpiciendũ eſt, vt cum fuerit clauſum partes extremæ laterum, quæ retuſæ latitudinis ſint, in ſimul concurrant Quæ ex parte ſuperiori, quæ carni inciſæ: cum in vulnus impellenda erunt, iunguntur, leuia ſint, omniq; aſpentate careant: ne cum ad operandum aptentur, vulnus valeant cruentare. Sicq; erit dilatans ipſum: quod maximo deſiderio, quãdo extractioni viam præparauerit, forcipem ad id patrandum aduentare deſiderat. Qua propter, ne tali auiditate priuetur, mordacem forcipem: quoniam ſine ipſo fruſtra operatum eſſet dilatans, con feſtim ſubſequi ordine ſuo præparemus.

Capitulum ſeptimum de Forcipe.

EN quo modo plauſu Forceps in ore patulo ſerratiles dẽtes afferens viã ad doloroſum lapidem extrahendum affectat, annũ ſibi exiſtimãs quicqd tẽporis ad bolũ faucibus auidis capeſcẽdũ

elabaſ. Quapropter ne tali auiditate nos mordeat, manumq̧ ſcribentis aſpiciens, quaſi ſeſe deſignari cupit: quæ ſua propria erunt, dicere incipiamus. Verum quia forma ipſa, quæ talis modi eſt

omnibus nota eſt, cum ſint duo ferrea aſtilia ad inſtar crucis inſimul conclauata, nihil de eo eſſet dicendum: ſed ne videamur aliquid, quod ad noſtrum faceret propoſitum, dimittere, dicamus igitur ꝙ cum fuerint ipſa aſtilia conficata ſimul, pars illa anterior, quam in concauitatem ipſius veſicæ impingemus, ſit a commiſſura ad dimidium vnius palmi extenſa ad inſtar anſeris roſtri fabricata, cuius pars ſuperior, quæ corpori adiungenda eſt, lenis ſit, ne valeat naturam infeſtare pars vero interior aſpera & ſpinoſa, ne lapis quem cõpræhenderit poſſit ab eorum faucibus elicere. Poſterior vero pars, quæ duos anulos noſtrorum digitorum capaces habet, ad eiuſdẽ menſurę longitudinẽ ꝑter anulos dictos ab eadem cõmiſſura elongetur. Quo facto ipſius longitudinẽ, qua nos ipſi idigemus in tali operatione, nacti erimus. Verũ a tergo ipſorum annulorum duo parui vnci oriãtur: vt cum opus fuerit.

funicula,q̃ alligata vno anuloꝝ erit, ab vno vnco cõuerſa in alterum alligetur. Hæc eſt igitur forma ipſius forcipis,qui ſibi duo latera aliquando iungi uehementer uociferat:cum bolũ,quẽ ipſe cõprehẽderat,præ magnitudine ſine duorũ laterũ auxilio foras extrahere minime ualuerit:dicam⁹ ergo qualis ſit illorum forma:quando forceps eorum ſuffragia in aliqua lapidis extractione aueat.

Cap. viii. de duobus lateribus.

HAEC Duo latera,quorum ſubſidia tantopere forceps inhiat, huiuſmodi ordine conficiuntur, Caleſcat igitur Chalibs igne follibus inſuflato. Calefactuſq́ in formam retuſæ latitudinis, quorum talis eſt.

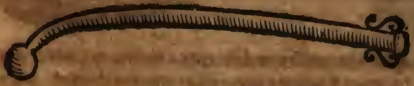
redigendus ad inſtar roſtri anſeris,vt de forcipe di
ctum eſt,malleis extendaꝰ ad tantā longitudinē,
quanta vltimū forcipis,quod in veſicæ cauū intro
mittēdū eſt,valeat cōplecti ab ea parte cōmiſſuræ,
quę operātis manus inſpiceret.Sitq́ꝫ recte lōgitudi
nis,qualia ſunt forcipis roſtra: verum a parte poſt
aliquantulū curueꝰ,& in formā temonis cōtūdaꝰ,
quę pars ſit quattuor digitoꝝ oblōga:& ī ſupficie
dilatata ſcd̄m latitudinem vnius pollicis, multiſq́ꝫ
foraminibus pforata. His igiꝰ peractis, vnū latus
erit confectum,eodemq́ꝫ modo,& ordine alterum
cōſtituendū eſt. Verum vnū iſtoꝝ taliter aptandū
eſt,vt in eo æqualis tabella eludens,oppoſitis fora
minibus ſupponaꝰ,vt latus alterū ītra ſe cōcipiāt,
quod conceptum in vno tantoꝝ foraminū clauo
paruulo ſuſpēſo poſito retineant.Quęquidē latera
cum ſic fuerint expoſita, forcipē vnū facient: quæ
ita ſe habebunt, vt de forcipe dictum eſt, quando
pars exterior leuis ſit,īterior vero aſpa,& ſpinoſa.
Quoniam hęc forcipis officio aliquando vna cum
eodem forcipe fungenꝰ,tū maxime quādo forceps
ab ipſa cauerna bolum pręmagnitudine deficeret
effodere. Abſoluti igitur a de lateribus ratiocinari,
ſubdamus nunc ſermonem de frangenti in curam
non admittendo,poſtea de verticulo agendū erit,
quod calculi euulſionem ſubſequitur.

Cap.ix.de Frangentī in curam non admittendo.

SVbſequeretur illud medius fidius inſtrumētū
pertractare,eiuſq́ꝫ formam,& modū operandi

dicere, quod Frangens dicitur, niſi ab eo maximū dum adminiſtraretur, periculū talem ægritudinē patienti manibuſq; precario expetiti præceptoris ſubmiſſo inferretur. Quod cum ab exercitatiſſimo quoq; in operationē ducatur, fit, vt ne dum periculo, verū etiam morti infirmus exponatur: obidq; de eo ſilendum, tacendūq; duxi: ne huic aureæ operationi incredulitas pareretur, dū a minus practicis, & expertis agitaretur: cum hac in noſtra tēpeſtate audaciores magis q̄ doctiores ſint homines, ſibiq; multum pręſumant, atq; arrogent. & videri magis medici q̄ eſſe cupiunt, imitantes ſophiſtarum importunitates Quapropter de eo nullam faciā mentionem in ipſa calculi extractione: tum quia multum in operando temporis conſumitur, difficultiorq; fit eadem ab ipſo magiſtro in tali operatiōe miſerrimum patientē laceraturo, tum etiam veſica ipſa fractione conquaſſata aeri, & frigiditati exponitur: quo maxime ipſius cōplexio alteratur: ac ēt longa lapidis frangendi inquiſitione veſica ſæpe læditur: & peſtiferæ, lætaleſq; inflāmationes excitantur: adhoc etiam vt ſecti in ipſa inquiſitione deficiunt: præſertim cum maxima eſſet in tali operatione cura adhibenda, ne fruſto abſciſſi lapidis veſica illiſa ab eodem incidatur. Quēadmodū ait ille elegans facunduſq; Cornelius Celſus. Quę pleraq; omnia miſerrimæ necis cauſæ exiſtunt. Cum talis modi operatio vno oculorū ictu, ſi poſſibile eſſet, perſtringenda ſit. Quamobrem nos de eo ſilentes ad capitulum de verriculo dicendo accedamus.

POſtquã lapillus forcipis morſu a domicilio: quod ſibi parauerat,fuerit euulſus, in cauũ illud eſt quoddã inſtrumentũ iniiciẽdũ, adhoc ſiqd lapidis , vel ſanguinis coagulati ſit ab ipſo veſicæ fundo ad eiuſdẽ orificium fideliter verrat ex quo ſibi nomen verriculum vendicauit. Cuius enimuero forma talis eſt,& fit hoc modo

capiat argentarius argentum , quod ſibi oblatum fuerat,idemq; malleis diſtendat ad longitudinem vnius palmi. Quod diſtenſum teretis ſit figuræ, omniq; internodio careat,& aſperitate.veluti iuncus,qui limoſa palude exoritur,in cuius extremitate,quę primo vulneri inherenda ſit,pila vna argentea conglutinanda eſt:cuius quantitas vnius ceraſi magnitudinem non excedat.Stilus bono fiat argento,vt operator ad quam voluerit poſitionem, eum flectere,& complicare poſſit. Sicq; habebitur inſtrumentum , quod ego verriculum nomino , quanq̃ a vulgaribus vulgariter buchon dicatur. Cuius quidem operationem ſtatim alterum inſtrumentum a me abſtergens dictum ſubſequitur: de quo nunc loquemur.

VLtimo vero ſequitur poſt verriculi operationem inſtrumentũ abſtergens, eo quia illud, quod verriculum ad hoſtiũ veſicæ aggregauerat, iſtud auferendo abſtergit, ex quo hercle dictũ eſt: cuius forma hæc eſt

quæ non multum diſcrepat a forma coclearis, quo vtuntur Turci: ex quo etiam coclear dicitur: cuius concauum debet eſſe oblongum: & in extremitate, quæ in vulnus immittitur, ſit lunaris reductus: cuius extremitates per quattuor digitos in longum protrahantur: quæ in fine ſimul coeant. Vnde poſtea aſtile manibus capeſcendum oriatur ad dimidium vnius palmi extenſum. Verum in anteriori prora fundum ſit altum, quod cum ad alteram ſui extremitatem ducitur, ſemper ad nihilum deducatur. Sicq; erit abſtergens, quod alii coclear nominant, quo poterit, vt dictũ eſt, foras extrahi, quod in ore veſicæ fuerit a verriculo aggregatum. His igitur expletis neceſſarium eſſe duco, vt eo reuertamur, vnde hucuſq; deceſſimus: poſtq̃ illud, quod iam promiſeramus, omni noſtra diligentia preſtitimus.

ORdo, quē nos ante inſtrumentoꝝ digreſſionem ſubſequebamur, quaſi indignatus nobis non parum minitaſ: cum tanto tēpore ſui immemores uagaremur. Quamobrem ne iure de nobis conqueratur, nunc ordinē diſſutum iterū cōſuere aggrediamur. Quapropter cū domū lapillo laborātis primum ingreſſi erimus, locum inſpiciamus, ubi nā lectulus, in quo infirmus ſituabitur, ſternēdus eſt, ne uēti hominem denudatum frigore con quatiant, aut calore fatigēt: ſiquādo neceſſitas ęſtatis tēpore talē eſſe operationē ſubeūdū anguſtiis, doloribuſq; intimis fatigatū hominē aſtringeret. Quo quidē tempore talis eſt meo iudicio fugienda operatio, ne aliqua uulnus corruptione inficiatur. Et ideo tali tēpore huiuſmodi officio ſūgi oīmodo caueamus. Inuento igitur loco, tabella, ſiue mēſa taliter parieti clauis inhærenda eſt, ut ſi ab aliqua parte impelleref, cōſtans, imobiliſq; maneat & qua ſuperpoſitus lectulus ab ea parte, qua magiſter operabitur, talem accliuem ſitum faciat, ut cum in eum infirmus aſcenderet, ſedere potius q̄ cubare ab aſtātiū oculis cernatur. Quē cū nos in tali loco preparato locauerimus, bindis undiq; uinciemus. Verum quomodo ſit ipſa ligatura facienda, eandem nos dicere modo tempus nactum opportunitatem uehementer deprecatur. Quare ne a tam aſſiduis pręcibus fatigemur, de ipſa ligatura capitulum proprium initiemus.

MAnifeſtum eſt illi medius fidius, qui hac in re bene conſiderauerit, magnã partẽ in tali operatione ligaturam poſſidere. Quoniam nullo alio modo ita idonee adminiſtraretur, ſicuti hac, quam nos dicemus, ligatura, quæ huiuſmodi eſſe debet. Capiantur ꝑ illius conſtrictione duæ ęquales bindę longitudine ſexdecim palmoꝝ cõmẽſuratæ: quarũ una alteri in medio ipſaꝝ concatineť, quę ſic inſimul anellatæ humeris incidendi applicentur in ea parte, quę collum dicitur, quá ab uno latere miniſter unus firmiter teneat, ab altero uero magiſter hoc modo incipiat ligare. Sumat duo capita unius bindæ, quę ſub aſcella ad funis formã cõtorqueat: ſicq́ȝ complicando deſcendat quantũ ipſum adiutoriũ extẽditur: deinde liget crus iuxta poplitem: eodemq́ȝ modo, ut prius fecerat, deſcendendo ueniat prope calcaneum: poſtea uero incruciet ipſa ſuper pedis ceruicem bis pedem circundã do, iterum in pedis ceruice cruciet: quæ poſtea in eodem loco, uel ſi lõgiora fuerint, in ſura connodet. Quo facto altera duo capita, quæ miniſter gubernauerat, manibus ſuis appħẽdat, & ab ordine nõ diſcendendo, alterum infirmi latus hmõi capitibus firmiter arctet. Sic itaq́ȝ erit ligatura finita. Expeditus igitur a tali ligatura operator ipſe inciſioni ſe maxime pręparet cum ſuis inſtrumentis, vt ordine inciſionem talem ſubſequatur: nũc uero quo modo id faciendum ſit, dicere propoſuimus.

ANtequam in exequenda inciſione manus cõ ferat ſua inſtrumenta,de quibus iam ſuperiꝰ diſſeruimꝰ ordine quodã diſponere medicũ oportere cenſemus,ne dum uno indigeat, alterum ſibi a minus ſolerti miniſtro exhibeatur. Quoquidem non parum in operando intertineretur, dum propria utenda ſibi expoſceret. Qua propter nequid temporis fruſtra labatur,nunc ipſum operaturum cum inſtrumentis exponamus. Poſtq̃ igitur lectulus in quo æger ipſe cubandus eſt, omni diligẽtia ut ſuperius dictum eſt,cum de eo ſermonem faciebamus,ſtratus ſit,anteq̃ incidẽdus bindis irritetur, clam,furtimq; ſua ſurripiat inſtrumenta:ne talium apparatu infirmus expaueſceret. Quę inter tunicæ & diploidis manicas omnia diſponat argentea,ordine quo ſuperius ſcripta ſunt,a fiſtula ipſa tentatiua per cætera diſcurrendo,donec ad ipſum dilatãs ſe applicuerit. Quod propter diſtenta brachia in caligis ſuper umbilicum eſt celandum ibidẽq; forceps parum inferius occultandus eſt,quẽ ultimo ꝑpter affinitatem,quam ſecum duo latera contraxerant,in huiuſmodi extractione commode ſubſequetur. Idq; etiam fieri debet,ut aliquantulum caleſcant ,ne ſua frigiditate ualeant ueſicam alterare: cum ipſa frigiditas nedum inimica ſit oſſibus , dentibus, neruis , & medullis: uerum etiam humani corporis deſtructiua. His igitur ſic abſconditis,debet etiã manicas ambas paruo linteo

panno annodare, tum ne inſtrumenta, dū infirmus pertractetur, toruis oculis ab eodē inſpicianť, tum etiā ne a ſanguine, ſiqd ab ipſo uulnere effluxerit, eiuſdem manus cruentenť. Sic itaq; magiſter ꝑparādus eſt, ut a tali operatione expeditius abſoluať.

Cap. vii. quo modo ſit exequēda lapidis extractio.

POſtq̄ ab illis, quæ neceſſario inciſionem præterierant, pedetentim receſſimus, & ad eam ꝑpatrandam in ipſo tempore acceſſimus, quā omni qua decet, cura, diligentia, & attentione nunc perſtringemus, hęc duo ante inciſionem quando ad ipſam non parum adiumenti afferant, neceſſarium eſſe medicum animo, & oculis prouidere, necnon fiſtula tentatiua diligenter expiſcari, omnibus, qui rationibus idem conſiderabunt, facillime apparebit. Quoꝝ primum eſt incidendi urinam inſpicere, inſpectamq; conſiderare, ſiquæ ſanguinis guttulæ in ea apparuerint, uel eadem ſanguineo rubore infecta fuerit. Quibus quidē uiſis, ſtatim ipſe aſperum, ſpinoſumq; eſſe lapidem pronoſticabitur. Huius autem ſignum eſt, ꝙ in mingendo doloribus atq; incenſiuis ardoribus miſer infirmus cruciabitur. Si uero eadem lactea, turbidaq; extabit, leuem, lubricunq; lapillum foras eiiciendum dicere minime erubeſcat: eo maxime ꝙ pronoſticum ſigno huius modi corroborabitur. Nam cum minxerit, pondus quoddam circa pudibunda ſentiet, & dolores non incenſiuos, ſed potius propter uri-

næ detétionem,qua ueſica diſtenditur,grauatiuos patietur. Cú uero his ſignis operator certior factus fuerit,accepta fiſtula tentatiua(quod ſecundú erat conſiderandú,& prouidendú)& in ueſicæ canalé iniecta incipiat calculum explorari, atq; expiſcari : quo inuento,leui manu circa lapidé fiſtula, cuius rei cauſa adinuenta fuerit,circúducatur. Quo facto ni hebes,plumbeuſq; fuerit operator,eidé quátitas lapidis manifeſtabitur,quæ multum proderit ad dilatantis operationem. Nam ſi paruus,paruam, ſi uero magnus fuerit lapis,amplioré dılatantis apertionem faciemus. His uero prelibatis, inciſionem ipſam nunc aggredimur. Purgato igitur ſecundú humoris exigentiam,ut in principio dicebamus, & ſituato ligatoq; infirmo,ut in propriis capitulis ſuperius diximus, tres oportet medicú miniſtros ſecum habere: quorum unus manu ſiniſtra a femore proiecta,ambos teſticulos ſurſum ad pectinem compręhenſos attrahat: dextera vero manu compactis,æquatiſq; digitis,pelliculam ad ſiniſtrę natis latus contrahat: vt commiſſura ad latus declinet ne ſuper ea incidatur quoniam eſſet malum Eſt enim commiſſura ſecundú experientię ueritatem locus mortalis ſi ſuper ipſa incideretur Cuius diligétia ſit,taliſq;,pudibúda ęqualiter cú pellicula diſtenta firmiter teneat,quouſq; operator ſuum perficiat opus. Duorum quidem aliorum unus ſiniſtrú,alter uero dextrú pedé firmiter cóprehédat, ne in utrúq; latus in adminiſtratione infirmus uacillet. Quo facto,ante pudibúda,o bſcęnaq; mébra

operator ipſe geniculetur:eodéq; modo ſtans,primum nouacula pilos inter anum, & colcos natos abradat,poſtea bene rationibus examinet, ubi nã inciſio facienda ſit:cũ in hac male examinata duo poſſint nocumenta inſurgere:quorum primũ erit inuoluntarius urinæ mittus,tum maxime hoc accidet,ſi muſculorum os urinam conſtringentium incidatur: qui prope os femoris terminantur,cum quo uirga ab oſſe femoris exortis alligata neruis iungitur,ut in anothomia dicebamus Alterum eſt hercle,quod non ſine mortis periculo fieret, ſi multum inferius iuxta anum abſcinderetur, cum maxime uereremur,ne aliquà emorroidalium uenarũ incidatur,unde multum ſanguinis ſuperflueret,tũ etiam ne in dilatando aperientis operatio multũ extenderetur ad ipſam ueſicæ neruoſitatem. Quã obrem ut hæc omnia declinemus, locum ipſum deſignabimus inter anum, & oſſis femoris extremum,quod duorum extremorum medium dictũ eſt. Quo deſignato erigat ſe,& manu ſiniſtra, vel dextra,ſi ſiniſter erit,priapum accipiens,dextera vero,uel econtra ſecũdum q magis idoneus, aptuſq; fuerit, inſtrumentum itinerarium in eiuſdem canalem imittat,& complicando inſtrumentum uerſus umbilicum uſq; ad, ueſicæ cauum impingat. Iterũq; uerſus eo unde ſurrexerat,pollice,ac indice manus ſiniſtræ firmiter capiat quicquid itinerarii ſuperius eminuerit,quod umbilicum uerſus deflectat. Altera uero totius manus parte priapum ad ſe,impellat, & manus dexteræ auriculari digito lo

cum,in quo inciſio fiet, ſuper itinerarium frequenter palpitet: quem (ſi tenſum inuenerit, ſin autem non, manu ſiniſtra tantum itinerarium impellatur donec locus incidendus intendatur) uno impulſu incidat a latere dextro, ſi dexter erit, ſin autem ſiniſter, a ſiniſtro ſecundum longitudinem. Nam ſecundum hanc inciſionem facilius uilli muſculorum, & inciſa cutis quando ſuas ſequetur rugas, conſoli dabuntur. Quapropter nõ poſſum ſcriptores alios non admirari, teq̃ preſertim mi Celſe Corneli, cũ alii ſecundum latitudinẽ uillorũ tuq̃ rugarum inciſionem faciendam eſſe iuſſerunt, cũ in idem maxime inciderent, quod euitãdum duxerãt tali facta inciſione. Quis ergo in hoc dubitaret, ſiue diſtenſus ſiue quauis corporis poſitione cubaret, dummodo crura ſimul coirent, uulneris labia nõ parũ diſtare: quod in tali loco fiſtulę generandæ fomẽtationes adminiſtraret frequentiſſimo urinæ ſtillicidio. Quam ſi iuxta rugarũ longitudinem, & villorum poſitionem ſituaremus, eſſet mirabile dictu q̃ citiſſime coeuntibus labris conſolidaretur. Igitur ne in talem errorem incurrere ualeamus, fiat inciſio ſecundum longitudinem & eo uſq̃ nouacula imprimetur, donec operator ipſam in cauum, quod in cõuexitate eſt itinerarii, penitus elapſam ſenſerit: ibiq̃ parum ſecet, adhoc ut ſuperficies canalis interior reſecetur. Cuius longitudo ſit ad unguis pollicis latitudinẽ, aut parũ plus. Quo facto pcipiat aliquẽ tenere nouaculam in ipſa inciſione donec exploratoriũ acceperit: qđ per latera ipſius

nouaculæ aliquantulum inclinatæ intromittat in cauum ipſius itinerarii,qđ per idem ad ultimum eiuſdem elabatur:Quod cú tetigerit,in concauitate erit ipſius ueſicę : ex quo cum illuc peruentum fuerit,ſiquid urinæ fuerit retentę,foras effluet,quẽadmodum in ſuo capitulo dictum eſt. Quod cum factum fuerit,altera manu exploratorium in eodẽ loco conſeruet:altera uero intinerarium a uirgę carnale euellat.Deinde unum ex ductoribus ſumptũ per latera eiuſdem exploratorii,ne rectam uiam ad ueſicam exorbitet,immittat. Quo poſito, exploratorium ſuo functum officio foras eruat,idq; perpatrans,alterum ductorẽ per ſocii latera ipſe operator in ueſicam impellat. Quos poſtea inter indicẽ, & medium digitum receptos,& conclauatos,ut in ſuo capitulo ratiocinati ſumus, tantum ſegreget, quantum ipſi inſtrumentum aperiens, ſiue dilatãs inter ſe ualeant collocare:inter quos operator per coſtas ponat ipſum aperiens , poſitũq; in ueſicam impingat continuo,uniformiq; impulſu ne impulſus uariatione natura irritaretur:hoc ſemper tamẽ aduertens,ut ductorum unus dextro,alter uero ſiniſtro lateri adhæreat taliter,ut ab ipſis coſtæ aperientis in ueſicam labi uideantur:quod tantum intrudi debet, inquãtum parum ipſorum laterum ſuperemineat. Quo facto,conſtringatur ut fiat dilatatio tanta quanta indigere videatur exiſtimata lapidis magnitudo quam dum ipſe exploratur, medicus conciperet:per quam ſtatim forceps in veſicam per eoſdem ductores iniiciatur. Vbi iniectus

eſt ductoribus exemptis in vtrūq; latus inclinandus eſt, vt appareat lapillus, & teneatur: quia ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinabitur. Quem cum apprehenderit, nulla vi propter feſtinationem admota extrahat, ſi paruus, ſiue lubricus, aut ſpinoſus ſit. Si vero magnus quem propter boli magnitudinem cognoſcemus, non eſt ſic ſimpliciter extrahendus. Sed quid agendum ſit, modo dicemus, quando varietas rerum quaſdā etiam animaduerſiones deſiderat. Cum ergo bolum adeo magnum cognouerit, vt vix aut nunq̃ ab ipſa dilatatione extrahi poſſit, hoc præcipue agendum eſt, vt forpex ligetur a parte poſteriori in vncis taliter, ne poſſit elicere bolus quem momorderat: deinde medicus capiat illa duo latera, de quibus dictū eſt in ſuo capitulo: quorum vnum per inciſionem forcipi ſubdat, intantū q̧ cognouerit ſuper ipſum lapidem collocaſſe. Poſterior quidem pars eiuſdē ſuperemineat: alterum vero forcipi ſuperimponat: & per inciſionem vſq; ad lapidem impellat, donec idem lapidi ſupereſſe concipiat. Pars vero eiuſdem poſterior deorſum aſpiciat taliter, q̧ cum altera crucem facere videatur: deinde tabella illa, quæ more artuum in vno laterum eludebat, ſicut in capitulo eorum diximus, vnum cum altero aggreget, & crucem vnam conſtituat, quam tantum poterit dilatare, quantum ad extractionem lapidis neceſſariam eſſe pręſenſerit. Cum hac via poterit extrahi lapis quātuſcunq; magnus ſit: licet ipſe in capitulo de anothomia dixerim, ſi oui quantitatē

excederet,diligentiori ſolertia extrahendus eſt, ne nomẽ mali medici ſubeundum ſit quod equidem nõ ob aliã cauſam dixi, niſi vt iuuenes anteq̃ exer citarentur apud exercitatũ pręceptorẽ, ne in ipſam lapidis extractionẽ temere irruerent: cũ nihil penſi habeant hominem lacerare, dummodo ſui deſide rii compotes efficerentur). Quod cũ fecerit, clauo illo paruulo conclauet: ſicq; duobus forcipibus la pis ille cõpræhenſus erit. Quem poſtea leniter pa/ rumper extrahat manibus ſuis ambos ſimul forci pes ſumentibus. hoc deniq; modo calculus foras euelletur, Quo extracto capiat ſtatim medicus ve/ riculum,quod & buclon dicitur,& in veſicã immit tat,quod immiſſum in girũ per veſicam ducat quę rendo ſiquid lapidis,vel alter intus remanſerit,quã do non vnus,nec duo,ſed quattuor,& octo inter/ dum inueniantur. Quod facile cognoſcetur, ſi la- pidem foras extractum manibus acceptum medi/ cus diligenter inſpiciat: quẽ ſi ab vna parte com/ preſſum eadẽq; lubricum,& confricatum,quando id ex duorum vel plurium illiſione, & confricatio ne fiat,eſſe cognouerit,ſtatim alterũ forcipe extra/ hat,extractũq; conſideret,ſi priori ſimilis eſſet. Si vero ex pluribus partibus compreſſus eſſet, alterũ intus eſſe iudicabit:ſi vero non,exhauſtam lapidi- bus veſicam eſſe dicet. Cum ergo nihil ineſſe int cerrificatus fuerit,vltimo ſumere debet inſtrum. tum abſtergens,ſiue coclear dictum, quod per in ſionem in veſicam impoſitum,quicquid ſanguini cõgelati ſit,foras educet,& hoc nõ bis,ſed ter,q

terq;,vel totiens quotiens neceſſitas ipſa exigeret, reiterari debet ſitq; diligens operator dum coclea ris officio fungatur ne aliquod lapidis fruſtum re-maneat ſi caſu aliquo a forcipis morſu exilierit cau ſa iterum facilis regenerandi lapidis. His igiť hoc ordine expeditis, vera indubitataq; lapidis extra-ctio complebitur. Quo meus magiſter vſus eſt, & frequenter vtitur Ioannes de Romanis Cremonē ſis de Caſali maiori Romanus incola. Cui etiam pleriq; omnes inuident, cum ipſi ſexaginta annis chirurgiam exercuiſſent,& nunq̄ attingere potuiſ-ſent hanc veram,& nouam artem de lapide extra-hendo, quam ipſe a natura inſtitutus reperiſſet. Ideoq; nunc Deum exoremus, vt hunc virum no-bis conſeruet, quando ipſa natura eum genuiſſet, vt præſidio,ſubſidioq; eſſet humano generi, quod per tot ſęcula doloribus lapideis cruciabatur. Qua propter deſinat illa priſcorum authorum fama tol lere ſe cœlo, quam laudat longa vetuſtas hyppo-cratico ſacrata preconio,& huius viri gloria per in finita ſæcula propagetur.

Cap. viii. quo modo inciſio ſeruanda a nocumentis cuſtodiatur & qui ſit iacendi modus.

EVulſo igiť lapide,ordine,& modo, quo ſupe-rius dictum eſt, ante omnia inciſus a vinclis ſoluendus eſt,ſolutuſq; alio a priori longe diſſimi li ordine ligandus eſt, qui talis eſſe debet. Capiat vnā bindā operator,eamq; per renes deductā ſuper pectinē circūcruciet, capitibus cuius coleos circū-

uolutos tantū ſuperius attrahat, quantum per mi/
niſtrum diſtenſi tenebātur,adhoc vt pellicula illa,
quę in peritoneo eſt,diſtendatur, & labia vulneris
facilius coeant. Tum etiā ne ſanguinis fluxu: ſi in
ea acciderit,teſticulorum pellicula ſiue oſeum im/
pleatur,vnde facilius æſtiomenarentur & eſſet er/
ror peior priori,nam ſi prius doloribus cruciaba/
tur,tunc acherontis impulſu cimbā aſcendere tru/
detur ſummo cum operantis dedecore. Hac deniq;
ligatura facta pręcipiatur infirmo aſſurgere: qui cū
primum aſſurrexerit, in lectū deducatur, ductuſq;
cubat in eo tali poſitione,qua ſibi cōmodius quie
ſcere viſus ſit. Verum ſub eiuſdem natibus ſacculū
furfure plenum magiſter æqualiter diſtendat, vt
cum vrina ab inciſi vulnere diſtilletur, in eodem
imbibatur. Collocato igitur infirmo,pannis cali/
dis ſuper ventrem,eiuſdemq; pedes vtendum eſt,
vt vulnus a nocumentis, quæ per algorem induci
poterant,præſeruetur:ſicq; ipſum vulnus talis mo/
di adminiſtratum naturę ipſi dimittemus,nullo ſi/
bi exhibito medicamine:quod tali tantaq; diligē
tia cuſtodiet,quanta vllus vnq̄ vti in huiuſmodi
curatione valuerit,pręſertim cum in omni ęgritu/
dine maxima ſit curatrix, medicus vero eiuſdem
diligens,ſolerſq; miniſter.

Cap.ix.in quo dieta ordinatur.

NEceſſarium eſt enim, poſtq̄ ipſum collocaui
mus, ordinare dietam,qua ſuam degat vitā:

cum impoſſibile ſit ſine nutrimento homines nutriri quare quid appetendum, quidue fugiendū in hac ſit ægritudine, modo enarremus. Locato igitur infirmo die primo exhibebimus panem brodio pulli ſine ſale imbibitum, atq; vinum bene lymphatum potui propinemus: cum omnino peſſimum & mortiferum ſit aquam puram, ſiue coctam exhiberi. Sequenti vero die poterit gallinam cum quadam moderatione comedere, vel carnem arietinam, vitulinam, atq; hædinam, & fere quæcunq; ſint facilis digeſtionis, & boni nutrimenti, fugiendo cibos groſſos, quales ſunt carnes bouinæ vaccarum, bufalinæ, atq; auium paludeſtrium: & deniq; omnia ſumma cum diligentia declinet, quæ poſſint lapidē regenerare, quales ſunt piſces, fructus acetoſi, & virides, panis azimus, & crudus, caſeus recens, uinum groſſum, atq; turbidum. aqua quoq; turbida, & quæcunq; ſint uiſcoſa & difficilis digeſtionis, & mali chimi. Cum præſertim ab omni repletione, & crapula ſe cauere debeat. Et ſi forte in media nocte potum auide inhiaret, quoniam aliquando genio indulgemus, buccellam panis bene fermentati igne aliquantulum torrefactam vinoq; imbibitam prius comedat quam poſtea vinum vnius cyati bene aqua pura, & cocta lymphatum ſubſequatur. Iſto ergo ordine per octo dies vtatur, deinde ad priſtinum ſuæ vitæ regimen ſe conuertat, ſemper illo intellecto, vt aqua tanq̄ res pernicioſa & humanæ vitæ calamitas deſeratur.

Cap.x.in quo accidentia corriguntur.

EXpediti ab ipſa dieta, deinceps dicere debe-
mus,ſiqua in ea curatione acciderint, quæ ip-
ſam valeant impedire, adhoc etiá vt ipſa corrigan
tur,ordine ſubſequamur. Primũ omniũ eſt ventris
arefactio,quã ego fecũ detentionem appello,circa
quã inſiſtendũ eſt alternis diebus cliſteri ex homi
nis vrina,& melle,atꝗ oleo cõmuni ſecundũ quan
titatem qua indigeret addendo ſalis parum. Et ſi
febricula aliqua (nam hęc aliquando a primitiua
cauſa oritur) pullularet,curanda eſt ſecundum ſuũ
periodum ſyrupis talis modi febriculę appropria-
tis,in quibus aqua non vtatur infirmus. Nam ea,
ſicut ſuperius dictũ eſt, tanꝗ peſtis a medico fugiẽ
da eſt. Et ſi forte intercurandũ euacuatione indige
ret,id enemate dicto faciat, addendo aliquid hu-
moris peccantis eductiuum. Verũ mihi in hoc ma
gis complacitum eſt,vt ſi ſola dieta febricula pro-
ſtranda ſit,ꝙ ad vlteriora minime procedatur:idꝗ
totum ſecundum humoris peccantis exigentiam
prouidendũ eſt. Et quia poſſet aliquãdo ſanguinis
effluere, regendus eſt cũ pannis lineis bis triplica-
tis in aceto,& ſale imbibitis circa vulnꝰapplicatis.
Cũ talis modi medicamina repercuſſiua non in lo
co,ſed circa locum vulneratũ adminiſtranda ſint,
iuxta illud Hyppocraticũ. In his vero oportet frigi
do vti: vnde ſanguis fluere futurus eſt nõ ſuper lo-
ca ſed circa ea, ex quo apparet error noſtroꝝ chirur
goꝝ ſuper vulnus frigida applicantiũ &c. Quãdo

hoc non ſufficeret, cucurbiculę coxis & fæmori ad hibendæ ſunt: quæ diuertendo ſanguinis fluxum opprimunt. hæc de ſanguine reprimendo ſufficiāt: quando ſpeciale capitulú in meo cōpendio, quod de chirurgia ſcripſimus, inueniatur: ad quod recur rendú eſt, ſi emoroſagia ſanguinis operatorem ni-mium moleſtaret. Si autem aliquid ſanguinis in veſica concretum ſit, cuius rei ſignum eſt, vrinæ detentio: & cum emittitur vrina, conando aliquid de ſanguine concreto ad muſcæ quantitatem vna extramittitur, vel imus venter intumuit. Quæ cum apparuerint, a vulnere per ſiringam in veſicā inii-tiatur talis lotio, quæ aceto, & ſale cum hominis vrina componatur, ſecundú quod extimatú eſt ſan guinē induruiſſe: qua quidē eliquatus (qm̄ inciſi-uam habet virtutē) fruſtratim decidet. Si vero ad-huc detineretur: per plagā verriculú, quod & buctō dictú eſt, immittendú eſt: quo quicquid ſanguinis concretú ſit, foras poterit educi, nullo in veſica do lore cauſato: quando hoc maxime effugiendum eſt, ne ſua irritatione natura proſterneretur taliter ꝗ poſtea nullo ſibi præſtito adminiculo eleuaret. Cum ergo ab iſtis plagatú ipſum eſſe tutú per tres vel quattuor dies cognitú fuerit, ſtatim tota medi ci intētio ad vulnus cōuertat: in quo ſiquid humi dæ carnis oriretur conſolidationē impediens pul-uis aluminis Rochæ cōbuſtæ ponēdus eſt, aut pul uis ex conchaꝝ marinaꝝ teſtis in fumo combuſtis ſuperinſpargatur. Quo nihil eſt præſtantius, & ma gis talis modi vulneris conſolidatiuum. Oriuntur

autem hæc conchilia Taranti quorũ exterior cor-
ticis color ſubniger eſt,interior vero margaritis, ſi
ue perlis ſimilis.Ipſorum quidem forma iuxta la-
titudinem duorum, at ſecundum longitudinem
quattuor digitorum eſt,ſecundũ quod maius, vel
minus eſt. Verũtamẽ non amittet formã qua'ẽ na
tura ſagax illis ſpecificam ꝑbuerat.Hæc igitur acci
dentia ſunt in tali curatione emendanda,ſummaq;
diligentia animaduertenda,poſt quæ ſanitas nul-
lo pretio comparanda in Dei nomine conſecuta
erit:cuius nomen per infinita ſæcula collauderur,
ſicut ipſa meretur celſitudo.

Cap.xi.quo modo mulierum cura ſit faciẽda.

HVcuſq; de cura,quæ tam iuuenibus, ſenibus
atq; ipſis adoleſcentulis cõmunis eſt, ratioci
nati ſumus ſecundũ noſtrum operari : quod tantũ
in ſe ſecuritatis habet,quantũ vlla vnq̃ lingua dici
poteſt:adeo ꝙ ipſa operatio aurea appellari mere
retur,non quia ipſam operamur,ſed quoniã tutiſſi
mos effectus in huiuſmodi operari aſſidue ſorti-
tur.Quapropter neminem poſſe hac via periclitari
creditum eſt, vt ipſa experientia operationi quot-
tidie aſtipulari videtur: præter illum, quem Deus
opt. max.ob ſcelerum nefandorum perpatrationẽ,
voluerit hac ſumma punitione punire.Quáobrem
vnuſquiſq; in vita ſua ita ſe præparet,ne ira omni-
potentis Dei,quæ ad vindictam lento gradu pro-
cedit, eiuſdem turpiſſimis ſceleribus iraſcatur.

Nunc uero ab ipſa ratione diſcrepare non uidetur: ſiquid etiam de curatione pauperculatum mulierũ diceremus. Quæ licet raro ſubiiciantur huic ægri-tudini, tamen aliquãdo adeo infeſtantur, vt gemi-tu, & ululatu ſibi plerunq; mortem deprecantur. Iccirco ne genus fœmineũ timidum, atq; puſillanĩmum ibi relinquatur: vnde homines fortiſſimi, atq; animo conſtantiſſimi ſeſe exemerunt: dicamus ea-rum curationem, quæ ſimilis eſt illi, quam maſcu-lis tradidimus in exequenda lapidis extractione. Verum quædam fœminarum propria conſideran-da ſunt, anteq̃ ad inciſionem accedamus. Cum pri mum mulier ſe pertractandam medico obtulerit, eam medicus, qua decet reuerentia, & honeſtate, omni animi procacitate depoſita, incipiat blandis, phaleratiſq; verbis alloqui intemeratam taciturni-tatem, qua plurime capiuntur, & ſanitatem proſpe ram offerendo manibus eandem capiat, quando natura ad id exequendum tenitentes ſint, & in lo-cum collocet præparatum, collocatęq; inſtrumen-to ueſicam incipiat inquirere, & lapidem expiſca-ri. Quem ſi paruum eſſe cognouerit, quod facile (ſicut dictum eſt in ſuperiori cura) fiſtula tentati-ua circa lapidem circunducatur manu leui, omni-no cognoſcetur, naturæ ipſe relinquatur: cũ is vri-nam in ceruicem non compellat, quæ breuior, & laxior eſt, q̃ in maribus, ex qua ſępe per ſe excidit. Si uero magnus fuerit eadem curatio, quæ de ma ribus eſt dicta, neceſſaria erit mulieri talem calcu-lum patienti. Verum locus incidendus eligatur

inter os femoris,& urinæ iter in mulieribus,quan-
do non multum propter collum matricis inferius
deſcendere licebit hoc ſcilicet ordine. Poſito igi-
tur itinerario in veſicę canale, quod medicus ex-
tra ad ſe impingat,vt dictum eſt, cum inciſionem
facere ſuperius volebamus. Miniſter vero capiat
cunni labrum ipſius lateris,in quo fieri debet inci-
ſio:& ipſum ad ſe attrahat taliter,ꝙ locus inciſioni
late pateat:deinde incidat in latere dextro vel ſini-
ſtro ſecundum ꝙ aptius ad manum venerit per di-
ſtantiam vnius digiti ab oſſe femoris: & facta in
ciſione ordine vti debet,quo in adminiſtrandis
inſtrumentis vtebamur:cum lapidis a viris extra-
ctionem tractabamus.Nec quenq̃ decet terreri, ſi
plus ſanguinis ex muliebri q̃ uirili corpore proflu
xerit: ad quã curandam omnia,quę dicta ſunt in
ſuperiori cura,huc tramſportari facillime poterũt.
Hęc eſt igitur cura ipſarum mulierum,quæ ad ta-
lem operationem ſubeundam hæreditaria paſſio
ne aliquando impelluntur.

Cap.ultimum exhortatorium ad eos, qui uolunt hanc artẽ exercere,quid facere debeant.

POſtquã igitur quod amicis,vt uires nobis, &
experientia ſuffecerunt,omni diligentia præ-
ſtitimus, iudico oportere modo aliquãtulũ ratio-
cinari cum illis,quos uideo deditos eſſe medicinę
chirurgicę:ne ita pręcipites ad eã irruant, anteq̃ ſe
exerceãt cũ aliquo bono exercitato ꝑceptore. Cũ

omnis doctrina, & omnis diſciplina ex prę exiſtēti fiat cognitiōe,vt Ariſtoteli placet.Cognitio aūt eſt(ut ad meū eloquat propoſitū) vt uideant ꝑceptoré operari,& quæ inter operādū recordatione digna ſe prębent intimę ſuę memorię recōdāt: vt ſi quādo operari uolūtas eos cęperit,uideātur ſibi ac ſi corā pręceptore operarentur: unde ſuę omnes operationes fęlicitabūtur,quādo aliter ipſam operationē impoſſibile eſſet haberi,maxime ſi inſtrumēta ignorarētur.Cū nos uideamus non ſolū artificem,ſed & naturam ipſam ocioſam eſſe, cum ad operandum debita inſtrumēta ſibi defecerint: quod maxime patet,ſi ſenſuum ſenſationes obtun derentur.Quapropter qui hanc artem exercere uo luerint,ne dedignentur, ſi ipſa ignorauerint, ſibi aliquem præceptorem parare,a quo modum operandi & utendi inſtrumentis fideliter ediſcant. Cū taliſmodi operatio non circa bruta, ſed rationalia animalia frequentiſſime uerſetur: Quæ circa ſiqui quod neceſſarium eſſet allucinarentur, ad Caronta miſerrimum hominem migraturum propria ignauia cruciabunt:pro cuius uindicta nō ſolum cœli, elementaq; aderunt,ſed in poſterum cruciatus gehennę, vt ipſe ait Meſue. Quamobrem, vt hæc omnia declinent:& ne huic certiſſimę operationi incredulitas illorum audacia & ignauia paretur,omnes illos rogatos eſſe uolo,ut quoad ualuerint, diligenter operam nauent huic facultati, qua non ſolum amicos,quorum conſuetudo dele ctabilis eſt uerum etiā incredibiles opes, ad quas

cupidi,& auariſſimi homines inhiant , atq; curſi-
tant,domi tutiſſime congregabũt,illuſtreſq; fient.
Cum omnis peregrinatio ignota ,obſcuraq; ſit,
quorum induſtriæ domi & operationes illuſtres
eſſe poſſint.Quod ſi facient,vt ſpero,quando ani-
mam ſe habere ſentiant,Deus optimus max.a quo
omne bonum dependet,mentes eorum ad operan
dum illuſtrabit gratia ſancti ſpiritus , & operatio-
nes omnes fęlicitabit , & proſperabit : cui gratias
agimus infinitas,cum dederit nobis perficere hoc
opuſculum:cuius nomen ſemper ſit collaudatum,
& benedictum per infinita ſæcula ſæculorum.

AD DOMINVM FABIVM DE SY-roddis Romanum artium medicinęq; docto rem inſignẽ,cęteroſq; amicos.

EN qđ me tãtopere petiiſtis,ĩ noſtra parua of-
ficina excuſum vobis trãſmitto,quod perin-
de erit,vt vos illud accipietis,atq; a maledico tue-
bimini vobis occurſuro:Qui ſi maledicere perget,
meo hęc illi noĩe dicitote:Si merã liberãq; maledi
cẽdi facultatẽ nãciſci deſideras,cõſimile ędito:qđ
nĩ factũ fuerit,tibi dica iniuriaꝝ aſcribetur,& tanq̃
fur maledicuſq; in ius deductus publice de tuis ſce
leribus plecteris.Cęteraq; tuę mi Fabi prudẽtię in
genioq; cõmitto,quo alios in diſputando vincis,
eodem maledicos ni mea ſuffecerint,coercito, acu
toq; rationum ſpiculo,eoſdem nauiter perterrefaci
to. Valete omnes,meq; veſtrũ eſſe non dubitetis.

IOANNES DE ROMANIS DE CAſali maiori Cremonenſis Chirurgus Mariano Santo Barolitano Phyſico & medico excellentiſſimo. Salutem.D.

NOn Leui certe lętitia affectus ſum, Mariane chariſſime, cum libellum tuum de Lythiaſi, eiuſq; remediis, non abſolutum modo, uerumetiã Chalcographis ędi paratũ vidi, De quo, vt tibi vere meam promam ſententiam, poſſe eum exiſtimo fieri ſalubrem, & noxium. Mirabere quando hæc audies, quaſi non probem. Non mirabere, ſi conſideres, ac perpendere velis, quæcunq; in humanis ſunt, eiuſmodi eſſe, bona, ſi bene vtantur homines, mala ſi male. Si itaq; opus hoc tuum ad doctiſſimorum & tui ſimilium peruenerit manus, nõ dubito fore, vt & propter rei nouitatem, de qua adhuc ſcriptum nõ vidimus, & propter ingenii in iis excogitandis acumen, & ob apte diſpoſita mẽbra, atq; elegantiam, ſummas, ac prope diuinas laudes indipiſci poſſit. At rurſus cum Empericorum patebit iniuriæ, qui nil prorſum penſi habent, niſi vt prędentur, & in coccinea veſte, & crepidis, geſtu compoſito, quicquid animi, aut virium habent, linguæ cõmittunt, vulgumq; fallunt peſſimi Circulatores. Tum ego (ni me coniectura fallit) vaticinor fore, vt magno plurimorum malo opus hoc prodeat. Tu ſiquidem in eo, tum inſtrumentorum pictura, tũ demoſtrandi facilitate, viam ad hoc ipſum paraſti. Enimuero quia ruditas atq; imperitia eſt

ſuperbiæ mater,illi, cum hæc viderint,ſtatim ſe fabros putabunt. Neq; id agent, vt diſcere prius, q̃ profiteri velint. Vti tu ſcilicet tali ingenio præditus ac diſciplina feciſti. Qui ex Barolo Apuliæ vrbe Romam profectus, ne verbum quidem hiſcere ante auſus es,q̃ te mihi in amicitiam fidemq; crediſti,meq; plurima experiri in arte conſpicatus es, ac ſumma pariter tum ingenii,tum manuum dexteritate es operatus. Qđ ſi inq̃ illi in hoc opus inuaſerint, Quibus linguæ promptitudo pro ſapientia eſt,quantam futuram putas perniciem hominum, Qui calculo male fracti ſeſe eis crediderint? Nempe hi & ſcientię omnis & experimenti impotes,nõ nugis modo, ſed prępmii vilitate alliciunt. Cum æquum ſit,vile eſſe,qđ nullius eſt prætii. Porro homines natura minimo mercari quærunt.Quare vt hic tuus liber pari ſit in omnes libra, & ad iuuandum inſtitutus,æque omnibus proſit, optandum eſt, aut vt illi quidem reſipiſcant a garrulitate & nugis,ſeq; ad diſciplinam ſimul & ferulam comparent, nec homines neci dare pro nihilo habeant, aut vt languentes ipſi non ita deſipiãt, vt arcæ potius q̃ vitæ parcere velint, ac prætii vilitatem ſectati ſeſe ipſi perimant. Sed doctos & experientiæ compotes,qualis tu es,nulla non præmii & honoris mercede inuitent.Ita futurum videlicet arbitrari poſſumus, vt æternas laudes opuſculum hoc mereatur, & gloriæ tibi comparet immortalitatem. Vale.